



СЯЛЯТЕЛЬНИЙ
ЗНАМЕНІ

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 6 ЧЭРВЕНЬ 1954

Гірвизняк

Словы П. ГЛЕБКИ

Музыка В. АЛОУНІКАВА

1. Колькі вытаптана сцежак,
Колькі выбіта дарог!..
Па цяпло тваіх усмешак
Шмат хадзіла на парог.

Камандзір высокі танка,
Трактарысты, кавалі
Кожны вечар каля ганка
За цябе вайну вялі.

2. Там вясной шумелі травы,
А ў кастрычніку — лісты,
Ты смялася ласкава
Звонкім смехам залатым.

З кожным добрых ці суровых
Гаварыла колькі слоў,
Аднаму ў тваіх размовах
Мне ўвагі не было.

Andantino con moto

1. Колькі вытаптана сцежак, колькі выбіта дарог! Па цяпло тваіх усмешак шмат хадзіла на парог.

Камандзір высокі танка, трактарысты, кавалі, кожны вечар каля ганка за цябе вайну вялі.

2. Там вясной шумелі травы, а ў кастрычніку — лісты, ты смялася ласкава звонкім смехам залатым.

З кожным добрых ці суровых гаварыла колькі слоў, аднаму ў тваіх размовах мне ўвагі не было.

3. Быццам нашая брыгада першых месц не заняла!! Быццам-бы на ўсіх парадах не праславілі сяла!!

Быццам сам я, асабіста, не пад густ тваёй красе, не высокі, не плячысты, не прыгожы, як усе!

4. Адкажы-ж мне толькі шчыра, што за прыхамаць была. Калі моўчкі брыгадзіра ты ўвагай абышла!

Толькі раз пры нашай стрэчы усміхнулася няўзнак... Што-ж мне думаць пра той вечар, Разумець цябе мне як!!

5. І дзяўчына адказала: — Я шчаслівая была. І з усімі жартавала, А з табою — не магла.

І не дарам біты сцежкі непракладзеных дарог, І не дарам па усмешкі ты хадзіў на мой парог.



РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА

5031
7-55 8035
Государственная
БИБЛИОТЕКА
СССР

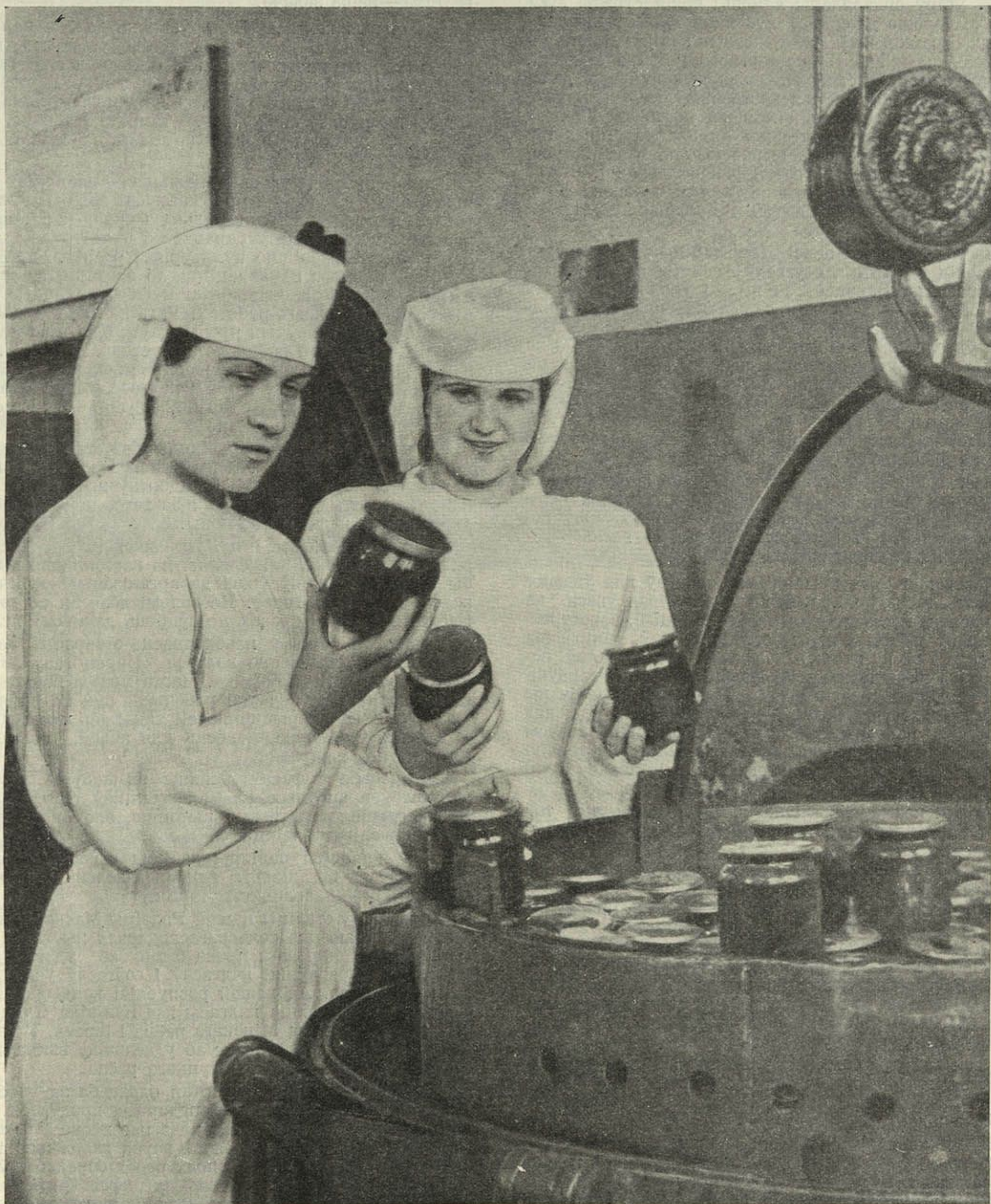
ВЫДАНИЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАНИЯ
Т Р Ы Ц А Т Ы

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

№ 6

ЧЭРВЕНЬ 1954



Глыбоцкі плодакансервавы завод выпускае каля 60 відаў кансерваў. На заводзе ў асноўным працуюць жанчыны.
На здымку: лепшыя майстры кансервавага цэха комсамолкі Рыма Старадуб і Яўгенія Грабоўская аглядаюць прадукцыю.
Фото Р. Ткачэнкі

ЗА БАГАТЫЎ УРАДЖАЙ

ЗЯЛЁНЫМ ДЫВАНОМ пакрыліся палеткі. Шугае угару сіне-зялёны ячмень, яркія стрэлы аўса імкнуцца да сонца, кусцяцца бульбяныя плантацыі, стромкія жаўтавата-зялёныя каліўцы ільну набіраюць сілы, каб узняцца вышэй і буйна зацвісці. Росту і развіццю сельскагаспадарчых культур дапамагае клопатлівы догляд калгаснікаў, самая перадавая, новая і навейшая айчынная тэхніка. Упартая воля савецкіх людзей стварае нямала разумных машын, якія дапамагаюць вырошчванню высокіх ураджаяў з найменшай затратай фізічнай працы. Але абысціся без умелых працавітых рук чалавека ў перыяд вырошчвання каласавых і гародных культур немагчыма.

Настала гарачая пара! Дзесяткі тысяч жанчын — калгасніц і работніц саўгасаў — заняты на прапалачных работах. Барацьбе за высокі ўраджай аддаюць свае сілы. У нашым сацыялістычным будаўніцтве ні адна справа ніколі не вырашалася без актыўнага ўдзелу савецкіх жанчын. І цяпер, калі ўся наша краіна накіроўвае свае сілы на ўздым сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, жанчыны не стаяць у баку ад гэтай пачэснай справы. Блізкі і зразумелы ім заклікі партыі і ўрада аб усямерным уздыме сельскай гаспадаркі. Высокім працоўным уздымам адказваюць яны на клопаты аб добрабыце народа.

Незвычайная сёлетняя вясна! Ніколі яшчэ не было так многа тэхнікі на сацыялістычных палях. У вялікім супрацоўніцтве калгаснікаў і механізатараў пераадоўляліся і асаблівасці сёлетняй вясны — няўстойлівага і капрызнага надвор'я.

Партыя і ўрад прынялі рад захадаў для ўздыму сельскай гаспадаркі. Звернута асаблівая ўвага на ўмацаванне машынна-трактарных станцый, перастроена работа раённых партыйных камітэтаў, накіравана з горада ў вёску вялікая колькасць спецыялістаў, пастаўлены на чале калгасаў больш вопытныя кіраўнікі. Рашэннямі вераснёўскага Пленума павялічаны цэны на сельскагаспадарчыя прадукты, якія здаюцца дзяржаве, паквартальна будуць выдавацца авансы за здачу прадукцыі жывёлагадоўлі. Калгаснікі перадавых калгасаў ужо атрымалі ў лік авансу значныя сумы грашыма і прадуктамі жывёлагадоўлі.

Гэтымі незвычайнымі навінамі тлумачыцца той працоўны ўздым, які назіраецца сёлета ў жыцці калгасаў рэспублікі.

Вялікае значэнне мае вырошчванне гародных культур і бульбы для нашай рэспублікі. Квадратнагнёздавы спосаб пасадкі намнога палягчае працу, павышае ўраджайнасць. У перавагах гэтага спосабу паспелі ўжо ўпэўніцца некаторыя калгасы і саўгасы рэспублікі. Калгас «Чырвоны Кастрычнік» Брагінскага раёна, выкарыстоўваючы квадратнагнёздавы спосаб пасадкі бульбы, атрымліваў па 190 цэнтнераў з гектара. А сёлета ён разлічвае зняць не менш як па 230—240 цэнтнераў бульбы.

Прыведзены прыклад красамоўна сведчыць аб тым, што патрабаванне партыі і ўрада рэзка павялічыць валавы збор бульбы можа быць з поспехам забяспечана.

Лён і каноплі з'яўляюцца вядучымі тэхнічнымі культурамі ў рэспубліцы, сур'ёзнай крыніцай грашовых прыбыткаў калгасаў. Вось чаму з такой настойлівасцю вырашаецца задача аб пашырэнні плошчаў і павышэнні ўраджайнасці гэтых культур. Атрымаць

не менш 8—10 тысяч рублёў прыбытку з кожнага гектара — наша задача.

Перадавыя калгасы Беларусі ўжо далёка перавысілі гэтыя лічбы. Па 20 тысяч рублёў прыбытку прынёс некаторым калгасам кожны гектар пасеваў ільну. А калгас імя Молатава Давід-Гарадоцкага раёна з кожнага з 40 гектараў знятых канпель атрымаў па 40 тысяч рублёў прыбытку. Вялікія плошчы, па 50—100 гектараў, займаюць сёлета пад лён многія калгасы.

Аднак справа не толькі ў пашырэнні пасяўных плошчаў, але і ва ўздыме ўраджайнасці кожнай культуры. У перыяд праполкі вельмі важна, каб кожная жанчына дапагала ў барацьбе з пустазеллем, якое перашкаджае развіццю культурных раслін. Кіраўнікі калгасаў павінны паклапаціцца аб арганізацыі дзіцячых яслей, каб жанчыны-маці маглі прыняць актыўны ўдзел у палявых работах. У гэтай справе мы ведаем нямала станоўчых прыкладаў. Так, калгас імя Калініна Слуцкага раёна летам стварае яслі ў кожнай брыгадзе. Пры настойлівасці і жаданні яслі могуць быць створаны ў любым калгасе. Маці, спакойныя за сваіх дзяцей, здоліюць аддаць свае сілы высокапрадукцыйнай працы.

На вялікі жал, знаходзяцца яшчэ кіраўнікі, якія не разумеюць гэтага. У мінулым годзе па Маладзечанскай вобласці каля 40 працэнтаў жанчын не выканалі мінімуму працадзён з-за таго, што ім не былі створаны належныя ўмовы.

Старшыня калгаса імя Дзержынскага Заслаўскага раёна т. Ярэмчык, нягледзячы на настойлівыя просьбы маці, не праявіў увагі да арганізацыі дзіцячых яслей у мінулым годзе. Не вельмі дбае ён аб гэтым і сёлета, хоць на словах не супроць дзіцячых яслей.

Цяжка ўпэўніць у неабходнасці стварэння дзіцячых яслей і старшыню калгаса «Перамога» Смалявіцкага раёна т. Шэўчэнка. Часта можна пачуць, як ён скардзіцца на недахоп рабочых рук на палявых работах, а на адкрыццё яслей так і не адважыцца. У калгасе і памяшканне ёсць для яслей, жанчыны прывялі яго ў парадак.

Па просьбе калгасніц раённы выканаўчы камітэт дэпутатаў працоўных 11 мая выклікаў т. Шэўчэнка на пасяджэнне па гэтаму пытанню, але ён не знайшоў патрэбным з'явіцца.

Райвыканкомы павінны дабіцца выканання сваіх рашэнняў аб арганізацыі дзіцячых яслей і дзіцячых пляцовак у найкарацейшы тэрмін.

1 жніўня ў сталіцы нашай Радзімы Маскве адкрываецца Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка. За заваяванне ганаровага права быць яе ўдзельнікам змагаюцца працаўнікі калгасаў і саўгасаў усяго Савецкага Саюза. Ад нашай рэспублікі кандыдатам на выстаўку з'яўляюцца калгасы імя Калініна Слуцкага раёна, імя Гастэлы Мінскага раёна і іншыя. У гэтым нумары змяшчаецца нарыс аб удзельніку выстаўкі — калгасе «Першае Мая» Слуцкага раёна.

Па ўсёй краіне ідзе ўпартая барацьба за хлеб, за дастатак ва ўсіх сельскагаспадарчых прадуктах, і ў гэтай напружанай барацьбе пачэснае месца займаюць савецкія сялянкі. Іх абавязак перад дзяржавай і перад народам — быць у першых радах барацьбітоў за ператварэнне ў жыццё гістарычных рашэнняў нашай партыі аб стварэнні ў нашай краіне багацця збожжа, малака, масла і мяса.



ГАДОЎ каля трыццаці назад жыў у нашай вёсцы Тодар Гурын. Памятаю, стары ўжо ён быў. Летам, нават у самую гарачыню, не скідаў зімовай шапкі, а зімой цэлымі днямі не злазіў з печы — адтуль падаваў каманду сынам, нявесткам ды незамужнім дочкам.

Да Тодара Гурына, як і звычайна да суседзяў, у каго маладыя дочки, збіраліся на вячоркі хлопцы і дзяўчаты. Дзяўчаты кужаль пралі, а хлопцы жарты строілі: паднясе, часам, каторы, прыкурваючы цыгарку, запалку да прасніцы — і белая кужэльная барада на ўсю хату ўспыхне доўгім вогненным языком.

... Сырая, пашкоджаная грыбком тодарава хата, асвятлялася вісячай лямпай-пяцілінейкай. На покуці ды вакол стала яшчэ, як кажуць, асвятліся было: і прасці можна і панчошу якую рабіць пруткамі. У астатніх-жа кутках святла неставала — так і хуталіся яны ў вільготных поцемках. Аднак гэтыя поцемкі зусім не перашкаджалі падслепаватаму Тодару пільна сачыць за тым, што дзеялася ў хаце, а калі патрэбна было, яшчэ паказаць сваю ўладу гаспадара і галавы сям'і.

Здаралася часам, што кволы язычок агню бляшанай пяцілінейкі раптам свавольна ўскідаўся ярчэйшым полымем і на нейкі час заганяў поцемкі далей у куткі, рабіў хату весялейшай.

Тады стары Тодар, трымаючыся абаруч за вышмальцаваны бок старой, як і сам ён, печы, з крэхтам, спіной да хаты, злазіў на падлогу і, не звяртаючыся ні да кога, збаўляў агонь.

— Тата, — скажа яму малодшая і смялейшая дачка Волька, — нашто вы ўкручваеце агонь? Кудзелі-ж не відно.

— Ubачыш... Выскаляцца не будзе цёмна. Агонь высалапілі на ўсю хату... Забыла хіба, што гэта грошы каштуе? — карабкаючыся на печ, буркне Тодар у цёмны куток, і ўсе змоўкнуць.

Толькі і можна пачуць, як папярхнецца ад прыдушанага смеху хто-небудзь з дзяўчат, ды многазначна падкашляне хлапечы бас... Старога не перапрэш.

... Успомніўся мне гэты чалавек зусім выпадкова і даволі далёка ад вёскі Ліпнікі, дзе ён некалі жыў. Зараз яна ўваходзіць у адзін з буйнейшых і заможнейшых у раёне калгасаў.

... У пятай паляводчай брыгадзе калгаса «Першае Мая» Слуцкага раёна мне давялося быць сведкай спрэчкі паміж намеснікам старшыні калгаса Гарбачом і старшым электраманцёрам Муратавым.

Спакойны і ўроўнаважаны Гарбач праглядаў з брыгадзірам зводку аб пасеве лёну і, не адрываючыся ад папер, спытаў:

— Што думаеш рабіць, Муратаў, з высокавольтавай лініяй? Хіба не ведаеш, што яна праходзіць над школьнай спартыўнай пляцоўкай?

Чорны, што вугаль, узбек Муратаў, рухавы і пружыністы, нібы толькі што распрастаны лук, у сваю чаргу гораха напаў на намесніка:

Аграном калгаса «1 Мая» Слуцкага раёна В. Дзямідава і лепшыя ільнаводкі Алена Праскаловіч і Тацяна Скічко — кандыдаты на Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку — аглядаюць пасевы лёну.

Фото Г. Ткачэнкі.

— Высокавольтавая будзе. А я вось табе такое пытанне пастаўлю: што думае кіраўніцтва вашага «Першага Мая» з нізкавольтавай рабіць? У мяне хутка ўся лінія рухне. Слупы пасынкаваць трэба. Да аварыі нядоўга, таварыш намеснік старшыні...

За гэтым пайшла тая гаспадарчая размова, у якой кожны бок стараўся па магчымасці спіхнуць з сябе адказнасць.

— Перадавы калгас у раёне! Усе газеты пішуць пра «Першае Мая», а слупы не можаце дастаць. Колькі ў вас неэлектрыфікаваных брыгад засталася? Павучыліся-б у калінінцаў — тыя вас перагоняць, пабачыш...

«Электрыфікацыя» калінінцаў выклікала ў мяне цэлы рой успамінаў — і сумных і смешных. Сярод іх была чамусьці і падслепаватая пяцілінейная лямпачка Тодара Гурына.

Тодар Гурын даўно ўжо нябожчык. Каб змог ён вярнуцца з «таго свету», то напэўна не пазнаў-бы сваёй вёскі і жажнуўся-б таго новага, што нарабілася тут гадоў за дваццаць.

Агні новага адзін за адным успыхваюць на кожным кроку нашага жыцця.

* * *

Са старшынёй сустрэцца заўсёды цяжка, а ў час пасяўной і ўборачнай амаль немагчыма.

Заходзіш у калгасную канцылярню — рахункавод і яшчэ нейкія мужчыны, якія маюць справу, відаць, толькі з паперамі і махоркай, раяць табе пазваніць, скажам, у трэцюю брыгаду. Звоніш туды. «Толькі што быў, — адказваюць, — паехаў да агароднікаў».

Дабіраешся да агароднікаў.

— Уга, — жартуюць жанкі, — зловіце нашага старшыню! Пакуль вы ішлі сюды, ён паспеў пагутарыць з нашымі бабамі, пахваліць і прабраць, а зараз да ільнаводак на «Масквічу» пакаціў. Нашы-ж уладанні за дзень пехатой не абыдзеш. У нас, можна сказаць, не калгас, а цэлая дзяржава.

І сапраўды, нашы ўзбуйненыя калгасы мала чым уступаюць па тэрыторыі якому-небудзь Люксембургу.

«Першы Май» аб'єднаў сем калгасаў, або дакладней — восемнаццаць вёсак. У калгасе шаснаццаць брыгад, 1 500 гаспадарак, 6 675 гектараў зямлі, з іх 3 330 ворнай.

Гаспадарка шматгалінная. Валавы даход за мінулы год склаў 3 мільёны 371 тысяч рублёў.

У «Першамай» уліліся і такія калгасы, у якіх з прычыны безадказнага кіраўніцтва людзі не заўсёды мелі ўволю хлеба, не кажучы пра грошы на працадзень.

Узбуйнены калгас вырас удвая па грашовых прыбытках. Толькі за мінулы год калгаснікі атрымалі на працадзень з дадатковай аплатай па 4 руб. 75 кап. Акрамя таго, па два кілаграмы збожжавых, па дзевяць кілаграмаў бульбы, каля двух кілаграмаў сена, 700 грамаў саломы.

Пагутарыш з першамайцам, паглядзіш, як свецяцца ў яго вочы — і ўжо нішто цябе не пераканае, што святло гэтае можна загасіць.

У калгаснай канцылярні прышлося быць сведкай такой размовы.

4 Калгасны вартаўнік прышоў прасіць пуды са два ячменю, каб пасеяць на сваіх «сотках».

— А дзе-ж ты сваю пшаніцу падзеў? — здзівіўся старшыня. — Няўжо ўсю паеў?

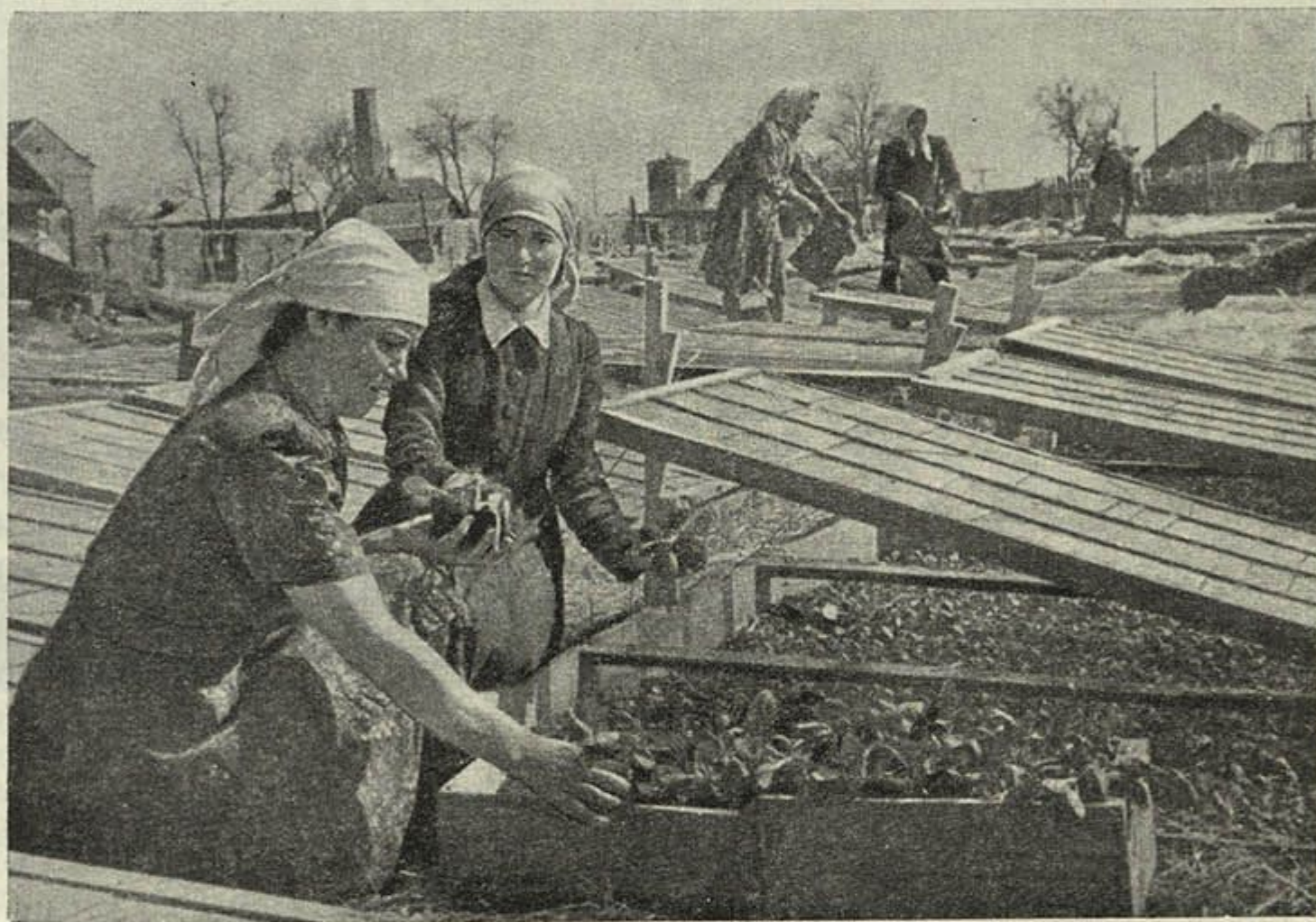
— Ды не, Васіль Паўлавіч, — замяўся просьбіт. — Свінні добра тлусцеюць ад пшаніцы. Ну і скарміў ім... Можна сказаць, не так ужо многа і засталася.

— Чулі казанскага сірату? Свінням пшаніцу скарміў, а зараз у пазыку ідзе! — нязлосна абурывся старшыня. Абыдзешся, браце, і без ячменю, калі свіней корміш пшаніцай...

Клопаты і справы не пакідаюць старшыню ні на хвіліну.

У той час, як калгасны аграном Валянціна Васільеўна Дзямідава па тэлефону даказвала, упрошвала і дамаўлялася з нейкім таварышам Шыраевым аб неабходнасці прафілактыкі пасеваў, у кабінет віхрам уварвалася раззлаваная звенняя паляводчай брыгады:

— Васіль Паўлавіч, што-ж гэта робіцца? Блыха лён апанавала, а тут ні дусту, ні гексахларану не



Звенняява садова-гароднай брыгады калгаса «1 Мая» Надзея Станкевіч і калгасніца Надзея Злінка рыхтуюць расаду ранняй капусты для высадкі ў адкрыты грунт.

Фото Г. Ткачэнка

дапрасіцца... Загубім-жа пасевы. Чаго вы ўсе чакаеце?!

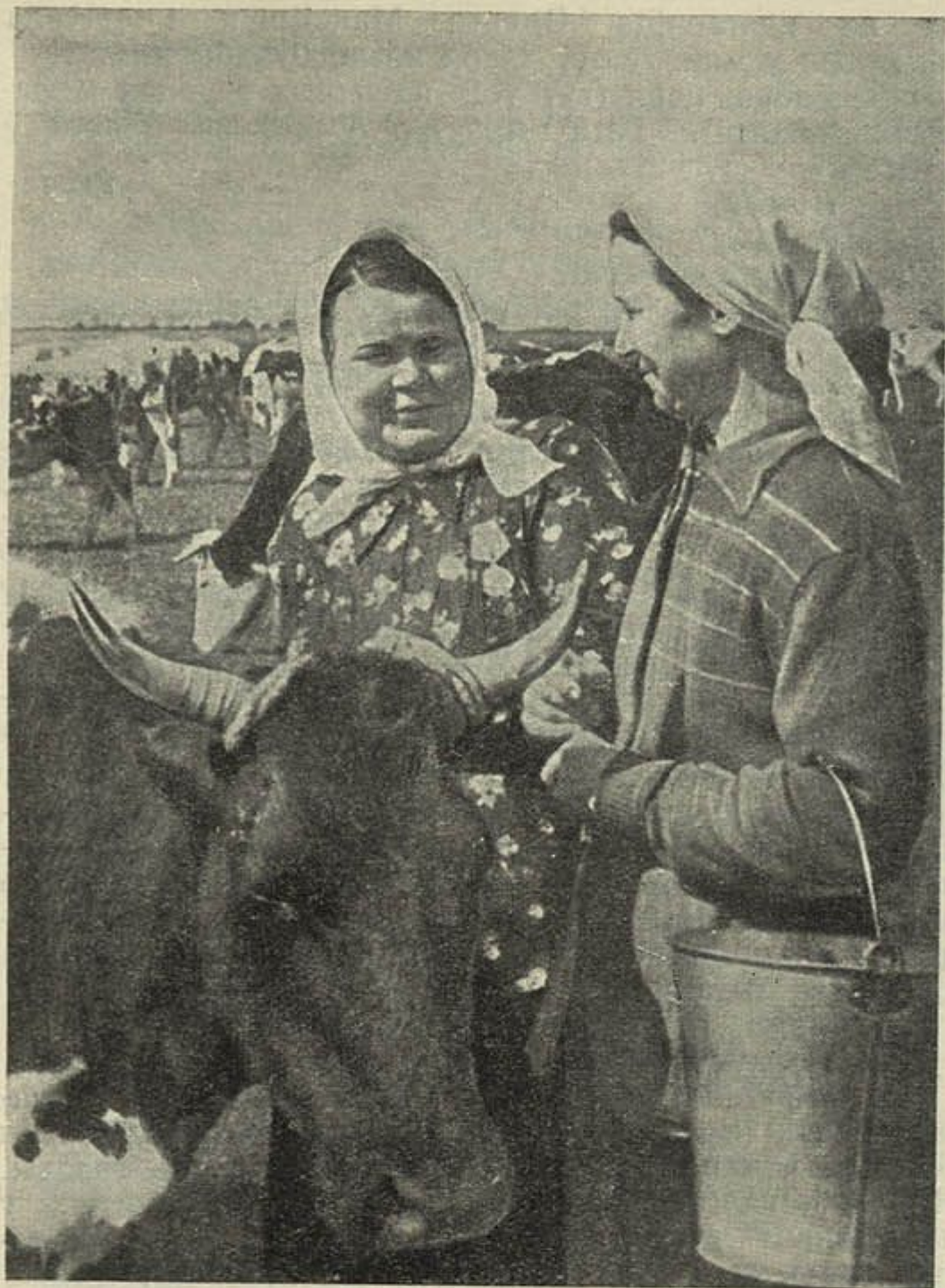
Па-маладому рухавы, без мітуслівасці дзейны Васіль Паўлавіч Козел, нічым не азваўшыся, рашуча накіраваўся да тэлефоннай трубки.

— Мілы чалавек, пара зразумець: нам дзвесце, а не дваццаць кілограмаў патрэбна, — прамовіў старшыня і, відаць, не збіраючыся разводзіць з Шыраевым гаворку, прадыхтаваў: — Праз гадзіну прышлю машыну — выпісвай 200 кілограмаў дусту ці гексахларану. У мяне лён гіне.

Васіль Паўлавіч належыць да ліку тых старшын, якія не супроць таго, каб пра іх калгас у газету напісалі або нават паказалі ў кіно, але пакінуць справы і вадзіць карэспандэнта за руку, паказваць гаспадарку — выбачайце, не будзе. Вас цікавяць лепшыя людзі? Калі ласка, ідзіце ў брыгады, знаёмцеся і пішыце сабе на здароўе.

Перадавікоў у «Першым Май» не пералічыць, затое пазнаёміцца з імі цікава.

Заходжу да ільнаводкі Алены Праскаловіч. Звяно адсялася, прышоў час узяцца за ўласныя агароды.



Лепшыя даяркі калгаса «1 Мая» Слуцкага раёна кандыдаты на Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку 1954 года Серафіма Пісарык і Мар'я Чыж, за высокія надой малака ўзнагароджаныя медалямі «За працоўную доблесць».
Фота Г. Ткачэнкі

Хударлявая, лёгкая на нагу жанчына гадоў пад пяцьдзсят завіхаецца ля гаспадаркі. Пра свае звычайныя хатнія і калгасныя справы расказвае той павучай, перасыпанай вясёлым смачным гумарам мовай, якую сустрэнеш толькі ў добрай кнізе і якую на кожным кроку пачуеш, калі трапіш на вёску.

Алена Кузьмінічна вымае з печы пахучы пшанічны хлеб (раней на Слуцчыне не ўмелі пячы такога) і, перамешваючы сваю гутарку агранамічнымі тэрмінамі (раней так не гаварылі на сяле), расказвае, як яе звяно і Тацяны Скічко сеялі лён шырокарадковым лентачным спосабам, па колькі цэнтнераў на гектар клалі кампосту, азоцістых угнаенняў, суперфасфату.

Мінулы год прынёс немалую радасць сяброўкам. Звенні Алены Праскаловіч і Тацяны Скічко сабралі з плошчы ў 8 гектараў па 7,41 цэнтнера валакна, а на асобных гектарах і па 8,8 цэнтнера. Удзячнай была напружаная праца. Толькі на ільняныя працадні атрымалі па дванаццаць рублёў грашыма, не лічачы агульнакалгасных чатырох рублёў.

Хатнія справы скончаны, і Алена Кузьмінічна збіраецца на свой участак. Перад люстэркам папраўляе каўнерык светлай блузкі, павязваецца бялюткай паркалёвай хустачкай і робіцца маладзейшай. Любуючыся ёю, я не адразу здагадваюся, што малодзіць яе той вясёлы і бадзёры агонь, які гарыць заўсёды ў вачах чалавека, задаволенага сваёй працай і жыццём.

Гэта зусім новы агонь, непадобны на той, што кідала некалі людзям у вочы скупая, як стары Тодар Гурын, лямпа-пяцілінейка.

Е. ШЧЭРБА.

ДАРАДЧЫК І СЯБРА

ПРА Наталлю Алесік мы ўпершыню пачулі ў райкоме партыі. Ацэньваючы справы ў калгасе імя Калініна, сакратар райкома, павольна крочачы па кабінце, гаварыў:

— Галоўнае, сакратар партыйнай арганізацыі на сваім месцы. Энергічны, ініцыятыўны...

— Відаць, з новых, нядаўна з горада прысланых? — пытаем мы.

— Якраз не. Мясцовая калгасніца Наталля Алесік. Загадвае фермай буйнай рагатай жывёлы. Цікавы чалавек! Здолееце дабрацца да яе — пачынеце, як растуць людзі з народа, як палітычна спеюць, становяцца сапраўднымі важакамі мас.

Па дарозе да Наталлі Алесік мы стараліся ўявіць сабе, як яна выглядае. Не іначай, як пажылы суровы чалавек, які шмат чаго бачыў на сваім вяку.

У вёску Алтуш уязджаем падвечар. З Алтушкага возера, якое шырока раскінулася пры вёсцы, вее лёгкая прахлада.

Каля школы бачым невысокую маладую жанчыну ў кароткай жакетцы і стракатай хустцы. З ёю нейкі мужчына.

— Дык не забудзь, Наталля Данілаўна, — гаворыць ён, — паслязаўтра экзамен па алгебры.

— А як-жа, памятаю.

Калі мы, пазнаёміўшыся, ідзем да калгаснага клуба, яна тлумачыць:

— Гэта наш выкладчык. Я-ж канчаю сёмы клас вячэрняй школы, — дадае яна, злёгка бянтэжачыся.

Мы заходзім у клубную бібліятэку. Сын Наталлі — пяцігадовы Толя — узлазіць на табурэтку і з вялікай увагай разглядае стары часопіс: ён ведае — маме зараз перашкаджаць нельга.

— У свой час скончыць школу не ўдалося, — як-бы працягвае пачатае на вуліцы Наталля Данілаўна, — і цяпер прыходзіцца націскаць, хоць па горла работы і на ферме, і ў партыйнай арганізацыі, ды і сям'ю трэба дагледзець.

Гаворыць яна ціха, спакойна. На абветраным, ледзь загарэлым твары ясна свецяцца вочы. Часам яна скосу паглядае на сына. Тады вусны яе злёгка, пяшчотна ўсміхаюцца. За скупымі словамі Наталлі паўстае звычайны лёс працоўнай жанчыны Заходняй Беларусі. Савецкая ўлада адкрыла ёй дарогу да шчаслівага, духоўна багатага жыцця. Да трыццаці дзевятага года пасвіла жывёлу, крыху вучылася ў польскай школе.

Калі грывнула вайна, Наташа пайшла ў партызаны, была сакратаром падпольнай комсамольскай арганізацыі.

Праз некалькі год пасля вайны яна ўступіла ў партыю. Гэтая радасная падзея ў яе жыцці здавалася ёй зусім законамернай. Дзесяць год работы сярод моладзі, актыўны ўдзел у важнейшых перабудовах, што адбываліся тут у пасляваенныя гады, развілі ў ёй здольнасці арганізатара, агітатара, выхавалі настойлівасць і ўпартасць.

Калі адбылося ўзбуйненне калгаса, Наталлю Данілаўну выклікалі ў райком. Размова была нядоўгай: трэба ўзяцца за кіраўніцтва фермай.

— Участак вельмі цяжкі, — сказалі ёй, — жывёлагадоўля запушчана, сталых кадраў няма. Але-ж ты комуністка. Не спалохаешся цяжкасцей?

Наталля падумала і проста адказала:

— Не спалохаюся.

А тут яшчэ калгасныя комуністы выбралі яе сакратаром партыйнай арганізацыі. Трэба было зра-

біць маленькую партарганізацыю рухаючай сілай калгаса, моцным ядром, вакол якога можна было-б згуртаваць вялікі беспартыйны актыў.

Партарганізацыя ўзялася за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны, за ўздым актыўнасці калгаснікаў. Наталля Данілаўна сабрала агітатараў, расставіла іх па брыгадах.

— Галоўнае: гаварыце з людзьмі, — раіла яна агітатарам, — ясна і проста аб рэчах, ім блізкіх.

Аднойчы Наталля Данілаўна, прачытаўшы брашуру аб рабоце перадавой цялятніцы Сакаловай, сабрала калгасных цялятніц і выклікала на абмен думкамі: як лепш пераняць і ўкараніць у сваім калгасе перадавы вопыт.

З дапамогай сакратара многія калгаснікі сталі добрымі агітатарамі.

Яна часта гутарыла з конюхам Панасам Лемачка. Аднойчы яна спытала:

— Афанасій Кірылавіч, як вы працуеце, чаму ў вас коні лепшыя як у іншых?

Лемачка пачаў расказваць, а яна ўсё пытала і пытала. А потым гаворыць:

— Ведаеце што, раскажыце гэта самае іншым конюхам.

Так паступова прыцягнула яна Лемачку да агітацыйнай работы. Праз некаторы час яго прынялі ў кандыдаты партыі, як лепшага калгасніка, актывіста.

Агітатарам стаў малады брыгадзёр Уладзімір Чуль і многія іншыя калгаснікі.

Наталля Данілаўна пільна прыглядаецца да людзей, вывучае іх. Нельга да ўсіх падыходзіць з адной меркай: з адным трэба пагутарыць душэўна, мякка, другому параіць, дапамагчы, з трэцім пагаварыць сурова, нават зло, каб як след праняло.

У вёсцы Дварышчы жыве калгаснік Сава Аўдзіюк. У мінулым годзе ні ён, ні яго дачка амаль не працавалі і ў выніку атрымалі ўсяго толькі 70—80 кілограмаў збожжа. А сусед Цімафей Сезік — тону збожжа.

Пайшла Наталля Данілаўна да Аўдзіюка:

— Што-ж вы думаеце, збожжа да вас само прыплыве? Паглядзіце на Сезіка: чалавек добрасумленна працаваў — добра і атрымаў!

І не раз яшчэ яна наведвала гэты дом. Зараз дачка Аўдзіюка ўдзельнічае ў калгаснай вытворчасці. Суровай бывае яна да гультаяў. Прышла неяк

да яе калгасніца Вольга Максімчук і пачала хныкаць: у мяне, моў, хлеба няма, бульбы няма...

— Добра, цёця (тут усіх пажылых жанчын называюць цёцямі). Гэта праўда. А што вы робіце ў калгасе?

— Нічога.

— А чаму?

Вольга прамаўчала.

— Вы нічога не робіце, а хочаце атрымліваць у калгасе?

І Наталля так прабрала гультайку, што той не было куды падзецца.

З таго часу, як Наталля Данілаўна стала загадчыцай фермы, тут многае змянілася: вырасла пагалоўе, павысілася прадукцыйнасць жывёлы. На ферме створаны сталыя кадры жывёлаводаў, якія палюбілі сваю справу. У 1953 годзе на ферме не было адыходу маладняка, вага яго была захавана. Цялятніцы і праскоў Алесік, Сцепаніда Чуль атрымалі па цяляці.

Добра прайшла зімоўка жывёлы. Наталля Данілаўна арганізавала правільнае кармленне, устанавіла дакладны рацыён.

... Пасля працоўнага дня, поўнага клопатаў, вырашаных і нявырашаных спраў, пасля заняткаў у вчэрняй школе прыемна прыйсці дамоў, у дружную сям'ю. Дачка Валя, вучаніца пятага класа, чакае маці з нецярплівасцю і, як толькі адчыняюцца дзверы, сустракае пытаннем:

— Мама, што ты сёння атрымала: 3 ці 5?

Павячэраўшы, яны сядоць разам за ўрокі.

Муж Наталлі — куніст, працуе агентам па нарыхтоўках. Вечарамі яны абмяркоўваюць калгасныя справы, абменьваюцца навінамі, чытаюць газеты. Нярэдка, калі Аляксандр рыхтуецца да заняткаў у партыйным гуртку, Наталля, якая ўжо вывучала гэтыя тэмы, дапамагае мужу ў канспектаванні.

Потым яна думае пра заўтрашні дзень: трэба пабыць на гутарцы агітатара ў полі, праверыць ход саборніцтва ў брыгадах, даць даручэнні куністам, параіцца з інструктарам райкома.

Наталля Данілаўна думае паступіць на завочнае аддзяленне сельскагаспадарчага тэхнікума. Яна ўжо зараз выкрывае час, каб вывучаць «Асновы жывёлагадоўлі».

А. ЛАРЫН.

Калгас імя Калініна,
Маларыцкі раён.

Маласурь сеража

ВАЛЯ сёння крыху праспала. Прасіла гаспадыню, каб тая ўзбудзіла, як толькі загаворыць радыё, а яна, старая, відаць, ахоўваючы малады салодкі сон дзяўчыны, пашкадавала будзіць і нават выключыла радыё. «Няхай паспіць, у яе-ж тут маці няма, хто яе пашкадуе?» Яна падышла да валінай пасцелі, каб паправіць коўдру, але дзяўчына, расплюшчыўшы вочы, адразу зірнула на гадзіннік і спалохалася:

6 — Цётка, я-ж прасіла вас узбудзіць як толькі заднее, а ўжо сем гадзін.

— Пашкадавала, Валечка... Паглядзела, як ты соладка спіш, і пашкадавала.

Валя хуценька пачала апранацца. Перад насценным люстрам прыбіраючы валасы, яна глядзела на сябе і дзівілася: як загарэла, нос аж блішчыць, а лоб, нібы паліраваны! Шчодрое веснавое сонца не пашкадавала для дзяўчыны загару. Валя хуценька прывяла сябе ў парадак: як-ні-як, яна аграном і ва ўсім павінна быць прыкладам, нават у ахайнасці. Тым часам гаспадыня ставіла на стол сьнеданне. Але Валя адмовілася: праспала. Яна ўзялася за руль веласіпеда.

Мінуўшы ўсю Котчынскую вуліцу, Валя выехала на палявы засценак. Там, непадалёк ад вёскі, на шырокім загоне, за гарбатымі буртамі торфагноевага кампосту, хадзіў «ДТ-54». Трактарыст Януль Кастусь устаў яшчэ ў прыцемкі. Яму, відаць, рупіла хутчэй закультываць поле і пасеяць лён... Але што гэта за дзіва? На краі поля стаяць два чалавекі і адзін перад адным махаюць рукамі. Як маладыя пеўні, яны кідаюцца адзін на аднаго. Пад'ехаўшы бліжэй, Валя пазнала ў адным з іх брыгадзіра паляводчай брыгады Карпука Івана, а ў другім — брыга-

дзіра трактарнай брыгады Усцімца Хвёдара. А калі яна паклала на разору свой новенькі веласіпед і падышла да брыгадзіраў, то пачула:

— Ты мне тут не ўказ, колькі загадаю, столькі і будзеш культываваць, — крычаў Карпук Іван... — Гавару табе: у адзін след давай, дык будзь ласкаў выконвай!

— А я, брат, не менш цябе адказваю за ўраджай і буду рабіць, як аграцэхніка патрабуе, — адказваў увесь замазучаны, са стомленым выглядам Усцімец. — Галава твая, хіба ты не бачыш, што калі ў адзін след пусціць культыватары, дык зямля будзе як бубен.

— Садружнасць паляводчай і трактарнай брыгад праяўляецца? — замест прывітання сказала Валя.

— Дык, таварыш аграном, падумайце самі, яму трэба выконваць план трактарных работ, вось ён і гатовы хоць па пяць разоў культываваць.

Валя прайшла па загону ўслед за трактарам, узяла ў рукі камок зямлі, размяла яго, патапталася крыху і, вярнуўшыся да брыгадзіраў, якія ўжо замоўклі, чакаючы вальнага вываду, сказала:

— Правільна робіць Усцімец. Можна-б і яшчэ ў адзін след пусціць. Чым мякчэйшай будзе зямля, тым лепш лён будзе расці.

— Ведама, поп і дзяк з аднаго прыходу, дык адзін за аднаго і цягнеце.

— З якога гэта прыходу? — строга запытала Валя.

— Ды з энтэсаўскага. Вам чым больш гектараў, тым лепш, а мне плаці лішняе за кожны гэты след, — ужо крыху памякчэўшы, гаварыў Карпук.

— Я — аграном і адказваю за ўраджай. Прашу мае распараджэнні выконваць. Яны для вас — закон, таварыш брыгадзір.

— Ваш закон, як той дышаль: верне туды, дзе яму лепш.

Доўга-б яшчэ, відаць, ішлі спрэчкі, калі-б з-за ўзгорка не вышаў старшыня калгаса Андрэй Андрэевіч Свірыдзенка. Ён уважліва выслухаў «ваюючыя бакі» і, звярнуўшыся да Карпука, сказаў:

— Ты, брат, як тая ўпартая баба: калі ёй будзеш казаць стрыжана, яна будзе абавязкова сцвярджаць, што голена — і наадварот. Нельга так, Карпук, — слова агранома — закон для нас з табою.

У вачах брыгадзіра трактарнай брыгады Усцімца бліснула ўсмішка задавальнення — узяў верх.

Карпук пацягнуўся ўслед за культыватарамі, а аграном са старшынёй і брыгадзірам трактарнай брыгады пайшлі нацянькі на Лаб-



Сяўба лёну ў калгасе «Большэвік» Мастоўскага раёна Гродзенскай вобласці. На пераднім плане — аграном калгаса комсамолка Валянціна Кухарчык і старшыня калгаса Андрэй Свірыдзенка.

Фото А. Перахода
(Фотакроніка БелТА)

зова. Там, у трэцяй брыгадзе Грынцэвіча Пятра, сёння сеялі лён і трэба было глядзець, каб правільна працавала сеялка. На развітанне Валя крыкнула Карпуку:

— Дык вы-ж глядзіце, каб усё было закультивавана. Заўтра прыедзе да вас сеялка.

* * *

Кухарчык Валянціна Пятроўна атрымала прызначэнне на пасаду агранома ў калгас «Большэвік» у канцы мінулага года. Перад гэтым яна з год, пасля заканчэння Мар'інагорскага сельскагаспадарчага тэхнікума, працавала ў Мастоўскім раённым аддзеле сельскай гаспадаркі. Там прывыкла ўжо была да канцыляршчыны, якая патрабавала не вельмі вялікіх ведаў. І таму, калі ёй прапанавалі ехаць у калгас, яна не то засмуцілася, не то ўзрадавалася. Нейкае дваістае пачуццё хвалявала маладую душу дзяўчыны. Але Валя рашуча адагнала ўсялякія сумненні. Аднаго разу яна сустрэлася ў раённым цэнтры, Мастах, з намеснікам старшыні райвыканкома Андрэем Андрэевічам Свірыдзенкам. Той, прывітаўшыся з дзяўчынай, сказаў:

— Значыць, разам едзем на фронт.

— На які фронт?

— У калгас «Большэвік». Я — старшынёй, а ты — аграномам.

— Вось і добра, што разам.

З таго часу прайшло ўжо больш як поўгода. Першыя дні Валя не ведала, за што зачапіць рукі, з чаго пачаць. Старшыня падказаў ёй:

— Трэба, Валя, як мага больш угнаенняў вывезці!

І Валя зранку да вечара бегала з брыгады ў брыгаду, кантралявала, ці правільна закладаюцца кампаставыя кучы, раіла людзям, як лепш гэта рабіць. Але дзяўчыне рупіла яшчэ адна справа: ў сёлетнім годзе калгасу вызначана планам пасеяць 100 гектараў лёну. А гэта-ж культура такая, што калі яе добра пасеяць ды дагледзець, дык яна дасць мільён прыбытку, азалоціць калгаснікаў, узніме на ногі калгас. Параіўшыся з Андрэем Андрэевічам, яны вырашылі паставіць гэтае пытанне на абмеркаванне комсамольскай арганізацыі.

Валя ўваходзіла ў жыццё калгаса ўпэўнена і настойліва. Калі першыя дні яно здавалася дзяўчыне незразумелым і складаным, дык з цягам часу яна праніклася любоўю да сваёй работы. Прыемна-ж чалавеку бачыць, адчуваць, як дзякуючы тваім намаганням гэтае жыццё харашэе. А ў калгасе сапраўды з прыходам новага старшыні і агранома людзі неяк падцягваліся і як-бы сталелі. Рашэнні партыі і савецкага ўрада ўдыхнулі ў калгаснікаў новыя сілы. А людзей, якія прыехалі па закліку партыі, калгаснікі лічылі пасланцамі яе. Значыць, яны прыехалі ў калгас з добрымі, шчырымі намерамі: дапамагчы ўзняць калгас, зрабіць яго магутным, а жыццё калгаснікаў яшчэ лепшым. А хто-ж супраць лепшага?!

* * *

Валя на сваім веласіпедзе пад'ехала акурат тады, калі трактарыст Вікенці Сліж на сваім рухавым «Універсале» рабіў першы заход з вузкарадковай сеялкай.

Яна махнула рукой, каб той спыніў машыну. Падышла да сеялкі і спытала ў сеяльчыка комсамольца Эдварда Венскага:

— На які высеў устанавілі сеялку?

— На 120 кілограмаў на гектар.

— Глядзі, каб не менш, не больш. Менш—будзе рэдкі лён, а больш—насення не хопіць. А з насеннем у нас тугавата.

Яна прайшла па загону, паглядзела, як апрацавана поле, і задаволена крыкнула трактарысту:

— Давай, Вікенці! Няма часу бавіцца. Засееш гэты ўчастак і паедзеш у Карпукову брыгаду.

А праз дарогу па вялікай дзялянцы гектараў у дзесяць гуськом ішлі жанчыны. Яны ў той дзень рассявалі попел, змешаны з суперфасфатам. Лёгкі вясновы ветрык узнімаў над жанчынамі клубы попельнага пылу. Валя пайшла туды. Жанчыны, убачыўшы агранома, спыніліся.

Тым часам падышоў і брыгадзір трэцяй брыгады Пятро Грынцэвіч. Павітаўшыся з Валяй, ён спытаў:

— Ну, як гэты ўчастак? Добра зааралі ці не?

— За такое ворыва вам трэба вымову даць!

— Завошта?

— А навошта гэтых разор столькі нарабілі?

— Дзівачка ты, Валя. Пытаеш, навошта гэтых разор нарабілі? А вось калі палоць будзем лянок, дык каб было куды пустазелле складваць.

— Эх ты, гаспадар!—дакорліва прамовіла Валя.—Пустазелле складваць. А ты ведаеш, што з гэтых разор недабярэш цэнтнер лёну.

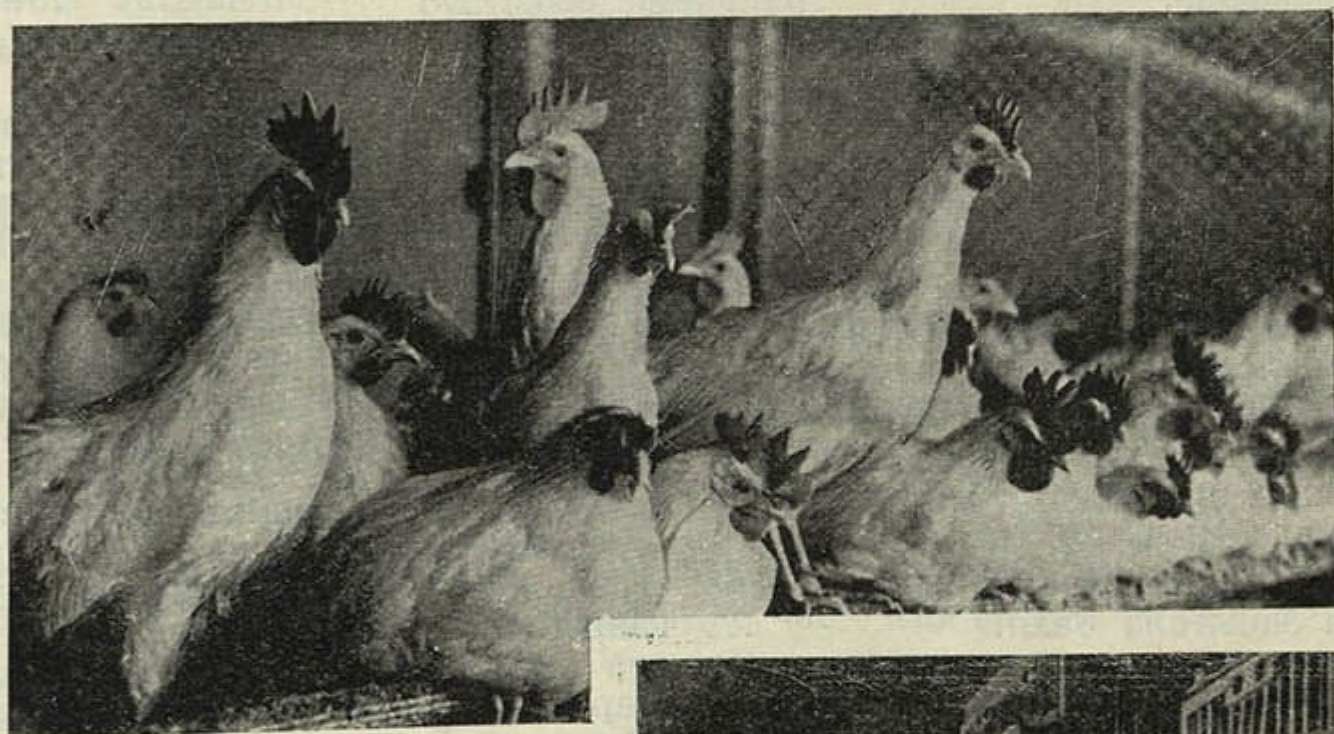
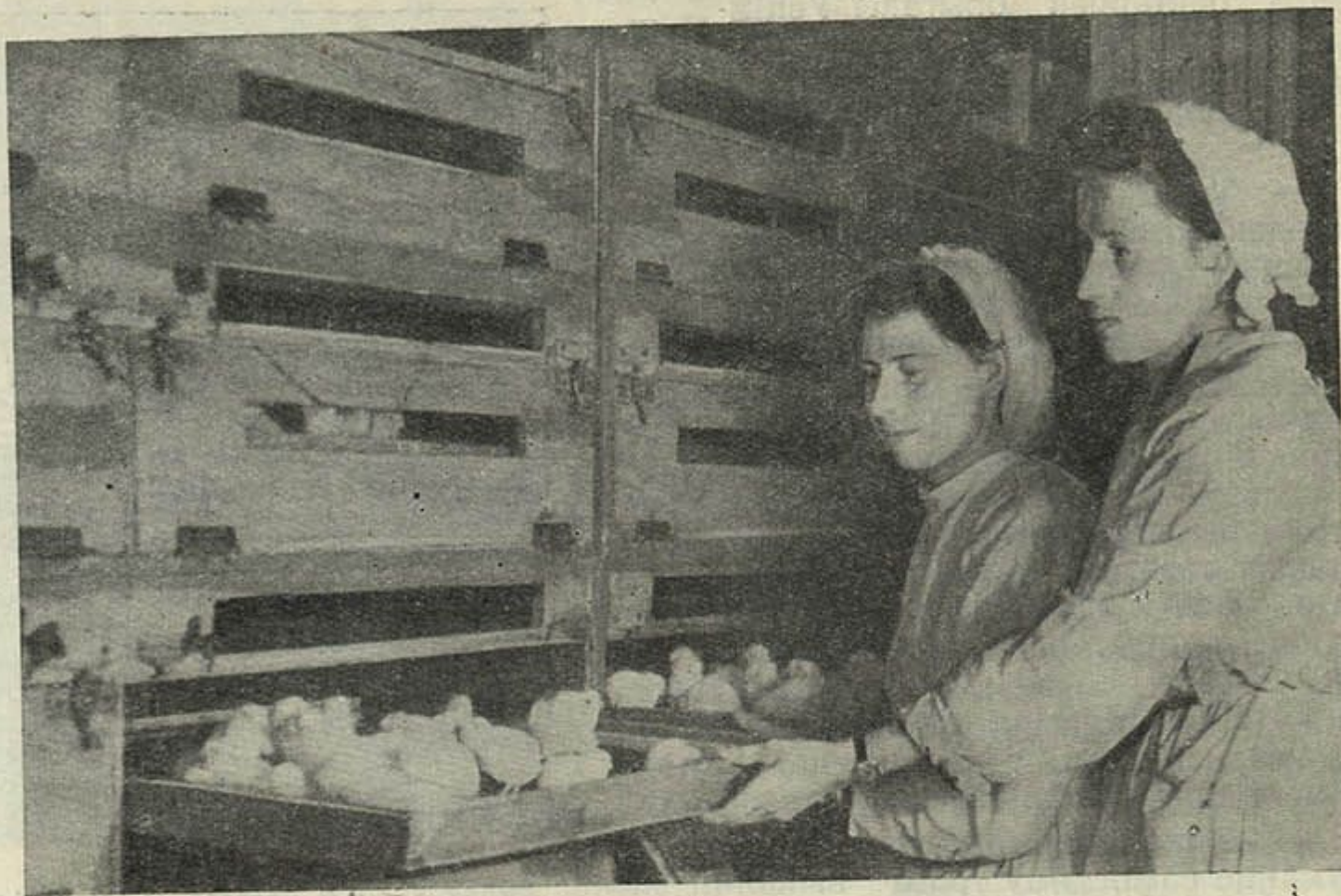
Грынцэвіч доўга глядзеў услед, аж пакуль фігура дзяўчыны не растала ў празрыстым марыве вясновага дня.

А Валі трэба было яшчэ пабыць сёння ў Дварку і ў Сліжах, трэба было вярнуцца ў Котчына да захаду сонца, паглядзець, як Карпук сее лён, як рыхтуюць глебу пад пасадку бульбы машынай СКГ-4.

Неспакойнае сэрца ў гэтай маленькай з выгляду дзяўчынкі, яшчэ падлетка. І ў гэтым неспакоі—вялікая сіла. Калгаснікі не нарадуюцца сваім аграномам, і не дарма кожны з іх з любасцю гаворыць: гэта-ж Валя—наша аграномша.

Не нарадуюцца і комсамольцы сакратаром свайго камітэта. Адна толькі старая гаспадыня часта бурчыць на Валю, асабліва, калі яна забудзе прыехаць паабедать. Дык то-ж не ад злосці, а ад шчырага жадання добра і шчасця свайму аграному.

Раман САБАЛЕНКА



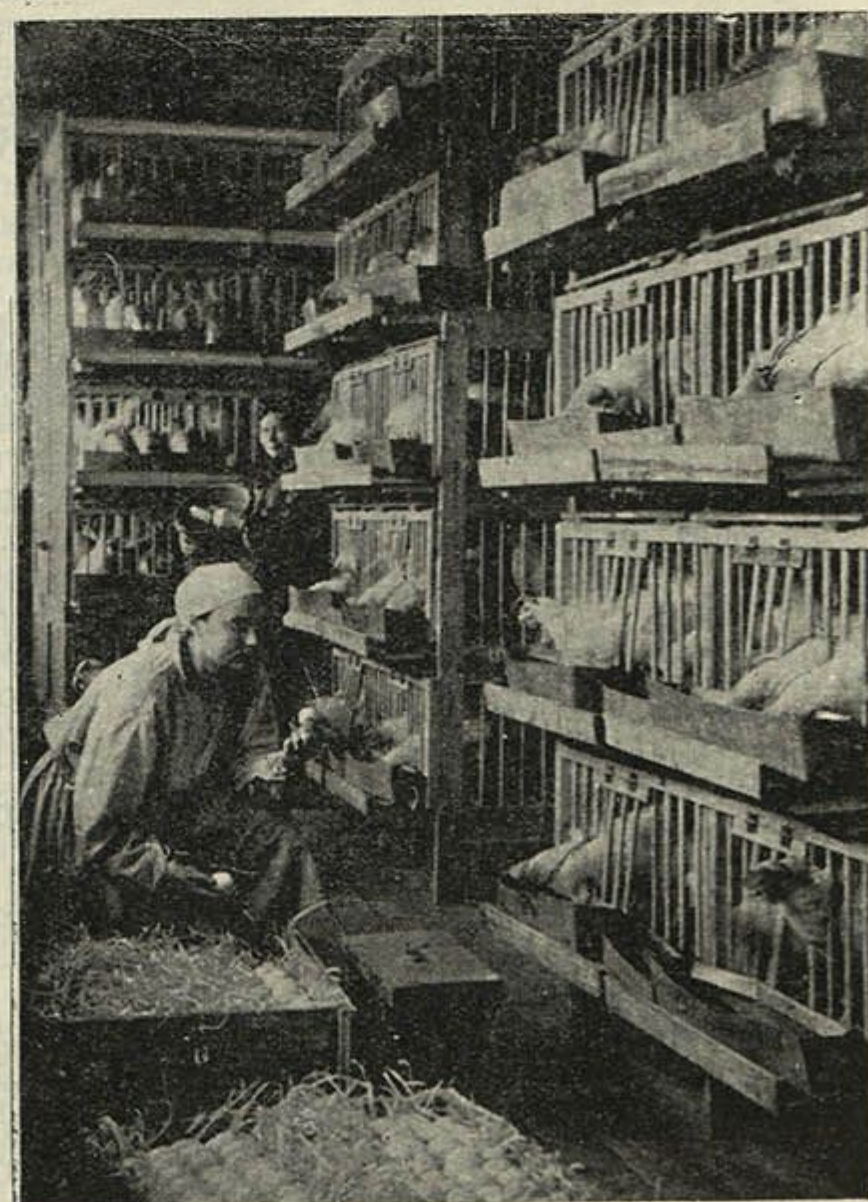
Мінская птушкафабрыка імя Крупскай з'яўляецца буйным пастаўшчыком птушкі для насельніцтва Мінска, калгасаў і саўгасаў. Тут разводзяць высокапрадукцыйную яйканоскую пароду курэй «Леггорн». Сельская гаспадарка штогод набывае тысячы куранят.

У мінулым годзе калгасы і саўгасы атрымалі для ферм 12.500 куранят. У горад паступіла звыш мільёна штук адборных яек і дзесяткі цэнтнераў высокакачнаскага мяса звыш плана. Сёлета сельская гаспадарка атрымае куранят удвая больш, а насельніцтва горада—каля двух мільёнаў яек і сотні цэнтнераў мяса.

Работнікі фабрыкі абавязаліся вырабіць высокапрадукцыйную пароду курэй. К канцу 1955 года прадукцыя птушкафабрыкі ўзрасце ў 4—5 раз.

На здымках:
1. Аператары інкубатарнага цэха Н. Любінская (злева) і В. Глаўко сартуюць куранят.
2. Высокапрадукцыйная парода курэй «Леггорн».
3. У цэху клетачных нясушак. Злева—птушніца Т. Сачыўка за ўпакоўкаю яек.

Фотанарыс П. Наватарова



ПРАЦОЎНАЯ ДОБЛЕСЦЬ

На дварэ лютаваў студзень.

Ксеня Пляшкова цэлымі суткамі не пакідала свінаферму: адзін за адным следавалі апаросы. Парасяты—маленькія бездапаможныя істоты—патрабавалі цяпла, спрыяльных умоў для жыцця.

Свінарка сачыла, каб станок быў сухім, давала свінаматцы больш сакавітых кармоў, каб хапала малака парасятам. Некаторыя з іх былі зусім слабыя. Часам не ўсім выпадала знайсці вольны сасок. Тады свінарка падсаджвала іх да маці, клапацілася, каб і яны атрымалі сваю долю, бо матчына малака нішто не заменіць.

Парасяты раслі і дужэлі. Свінарка радавалася вынікам сваёй працы. Але для яе было ясна, што на гэтым супакоіцца нельга, што калгас павінен паставіць свінагадоўлю на шырокую нагу. А для гэтага трэба найперш пабудаваць тыповы свінарнік, палепшыць пароднасць свінаматак. Ксеня Міхайлаўна дабілася, каб праўленне неадкладна абмеркавала набалелае пытанне. Неўзабаве справа была вырашана. Калгаснікі пабудавалі новы свінарнік, закупілі свінаматак і кныроў буйнай белаі пароды.

Адразу-ж рэзка ўзрос прыплод. Летась ад 9 свінаматак Пляшкова выгадавала 126 парасят. Гэта—лепшы паказчык ва ўсім раёне.

У 1954 годзе Ксеня Міхайлаўна абавязалася атрымаць па 18 парасят ад свінаматкі. Яна нястомна клапаціцца аб тым, каб выканаць гэтае абавязацельства.

...Шэсць гадзін раніцы. Ксеня Міхайлаўна ўжо на ферме. Яна прыбірае гной, рыхтуе свежую падсцілку, праветрывае памяшканне.

— Дарма лічаць свіней непераборлівымі,—гаворыць свінарка.—Яны таксама любяць чыстату, святло, паветра, утульнасць.

Яна ўважліва прыглядаецца да кожнай свінаматкі: ці добра есць, ці здаровая? Ёй вядомы ўсе іх звычкі. Ведае, што ад догляду залежыць самаадчуванне свінаматак, іх рост, пладавітасць. Калі свінарка заўважыць што-небудзь ненармальнае ў паводзінах жывёлы, яна



К. М. ПЛЯШКОВА.

адразу-ж прымае меры, мяняе рацыён. Свінаматка ў такіх выпадках атрымлівае свой ласунак: малочны адгон, ячменную або аўсяную муку.

Корм даецца тры разы на дзень: а сёмай раніцы, а дванаццатай дня і а сёмай гадзіне вечара. Зімой—бульба, каранеплоды, сілас, канцэнтраты, мякіну з канюшыны. Пасля апаросаў павялічваецца выдача сакавітых кармоў, каб парасяты мелі малака ўволю. Летам свінаматкі ядуць яшчэ і маладую канюшыну, бацвінне.

— Свінаркі часта скардзяцца,—расказвае К. Пляшкова,—што тая ці іншая свіннія «не ешчая», што ў свінні апетыт дрэнны. Вядома, не свіннія ў тым віной. Відаць, страва гатуецца неахайна. Вялікае значэнне маюць таксама прагулкі. Летам я трымаю свінаматак па некалькі гадзін на волі. Выводжу іх і зімой, а ў гэты час праветрываю памяшканне. Заўсёды ў чыстаце трымаю пасудак, не даю яму закіснуць, каб не было захворвання страўніка. Свінаматкі павінны быць заўсёды здаровыя, тады і парасяткі народзяцца жыццездольныя. А галоўнае—трэба любіць сваю справу. У гэтым, здаецца мне, і ўвесь сакрэт,—заключае свінарка.

У дні апаросаў яна патройвае

свае старанні і ўважлівасць, пераводзіць свінаматку ў спецыяльнае радзільнае памяшканне.

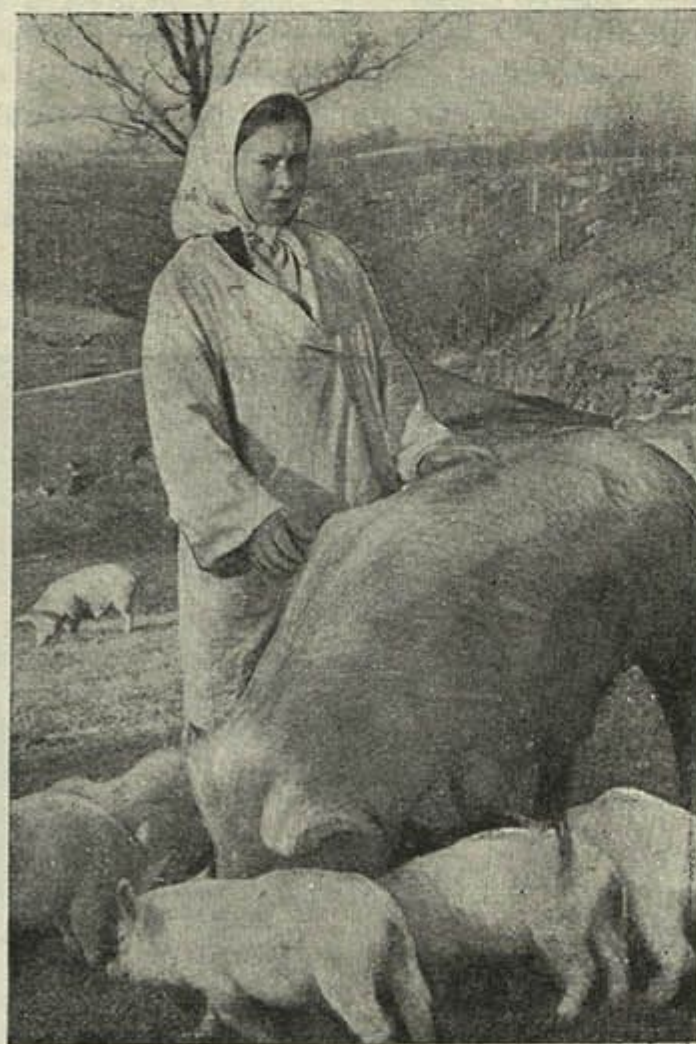
— У першы тыдзень жыцця парасяты ссуць маці, што захоўвае іх ад захворванняў, асабліва небяспечных у гэтым узросце. Потым падкармливаю іх свежым кароўім малаком, даю кісель ці кашу з аўсянай або ячменнай мукі. Праз два месяцы перадаю сваіх гадунцоў другой свінарцы.

Ксеня Міхайлаўна трымае цесную сувязь з зоатэхнікам машына-трактарнай станцыі, раіцца з ім па пытаннях догляду. Яна скончыла трохгадовыя зоатэхнічныя курсы і з'яўляецца сапраўдным майстрам калгаснай жывёлагадоўлі.

— Ксеня Пляшкова,—гавораць калгаснікі,—сумленны працаўнік, да канца адданы справе камуністычнага будаўніцтва. Вось чаму мы яе аднадушна выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

Н. ШАЛЬДО

Калгас імя Ільіча
Полацкага раёна



У мінулым годзе калгас імя Калініна Мазырскага раёна атрымаў ад свінагадоўлі 245 тысяч рублёў прыбытку. Зараз жывёлаводы змагаюцца за далейшае павелічэнне прадукцыйнасці свінафермы. У першым квартале паставілі на адкорм 50 гадоў маладняка.

На здымку: лепшая свінарка калгаса імя Калініна комсамолка Ганна Булаўна.

Фото Ф. Раманова
(Фотакроніка БелТА)

РАБОЧАЯ СТАЛОВАЯ

У прамысловым раёне Гомеля, на правым беразе Сожа раскінуліся карпусы машынабудаўнічага завода «Рухавік рэвалюцыі». У адным з іх — адміністрацыйным, у невялікім, але ўтульным памяшканні знаходзіцца рабочая сталовая. Тут заўсёды чыстата і парад. На сталах — беласнежныя сурвэткі, жывыя кветкі, графіны з вадой, гарчыца, соль. На сценах — партрэты, дыяграмы, насценная газета.

На відным месцы — дагавор на соцыялістычнае спаборніцтва паміж калектывамі сталовых № 12 і № 11 (фабрыка «Комінтэрн»). Пераходны чырвоны сцяг Трэста сталовых і рэстаранаў трымае калектыў сталовай № 12.

А сёмай раніцы, перад заступленнем на змену, рабочы можа атрымаць у сталовай халодную закуску: каўбасу, бутэрброд з маслам, сырам, селядзец, вінегрэт, язык, пячонку, курыцу, кроліка і многае іншае, выпіць шклянку гарачага чаю са свежай булачкай. Меню сьнедання даволі рознастайнае, пажыўнае і таннае.

Рабочая сталовая № 12 не на бойкім месцы, але ніколі не пусте. З раніцы і да вечара тут поўна народу, хоць многім і не зусім зручна, бо ёсць сталоўкі бліжэй.

— Усё-ж ідуць да нас, — з гордасцю заяўляе загадчыца вытворчасці, яна-ж шэф-кухар, Надзея Акімаўна Кажамякіна. — Мы задаволены, што нашу сталовую наведваюць не толькі машынабудаўнікі.

І сапраўды, тут можна сустрэць людзей з абутковай фабрыкі «Праца», з мелькамбіната, рачнога порта, вінзавода, хоць і там ёсць



Фельчар заводскага медпункта Еўдакія Кулдыкова і шэф-кухар Надзея Кажамякіна правяраюць якасць абеду.

свае сталовыя. А колькі сталуюцца тут работнікаў з розных устаноў, колькі прыезджых людзей!

Што-ж прыцягвае сюды наведвальнікаў? Чаму ў дні розных ура-

чыстасцей прадпрыемствы і ўстановы імкнуцца іменна тут наладзіць калектывны абед або вечар? Чаму сталовая ўжо каторы год абслугоўвае працоўных горада ў выхадныя дні на Пролетарскім лузе — улюбёным месцы адпачынку ў летні час?

Смачныя, рознастайныя, пажыўныя стравы, ветлівае, уважлівае, культурнае і хуткае абслугоўванне — вось што прыцягвае да гэтай сталовай.

Калектыв невялікі, але зладжаны, удумлівы, ініцыятыўны. У асноўным — жаночы і па ўзросту малады. Характэрна, што клапаціцца аб сталаўніках усе — ад пасудніцы Фёклы Фёдаравы Гайдышавай да загадчыка сталовай тав. Мінькоўскага.

Меню абеду складаецца за суткі раней, з улікам густаў наведвальнікаў.

Праглядаем меню абед за некалькі дзён. Кожны абед з пяцісямі першых патраў: боршч са смятанай, расольнік, капуста са смятанай і мясам, суп вермішэлевый, рысавы і г. д., столькі-ж другіх: мяса тушонае з рысам, біфштэк з рысам, шніцэль, катлеты, качка, курыца, язык, пячонка, яешня натуральная. Усяго 12 — 15 патраў. Абед каштуе не больш трох рублёў.

— Некаторыя рабочыя прыносяць з сабою сала і яйкі, просяць яешню зрабіць, — расказвае афіцьянтка Таня Карпенка. — Калі ласка, з ахвотай выконваем просьбу.

— Часам сталовыя баяцца браць з базы некаторыя прадукты: раптам не пойдучь, што тады? Мы-ж не баімся, — гаворыць загадчыца вытворчасці. — Афіцьянткі нашы ўмеюць не толькі хутка і культурна падаць абед, але і цярдліва выслухаць прэтэнзіі сталаўніка, прапанаваць яму па смаку страву ў цэлым або гарнір да яе.

І гэта не пахвальба. Мы прагледзелі кнігу скарг і прапаноў за два гады і скарг не знайшлі. Акрамя некалькіх прапаноў, усё падзякі і падзякі работнікам кухні і ўсяму калектыву сталовай.

«Даводзілася есці ў розных сталовых Гомеля, — піша адзін з наведвальнікаў. — Лічу неабходным пакінуць гэты запіс, як падзяку работнікам сталовай. Паданы мне расольнік і шніцэль я з'еў з апетытам, бо ўсё прыгатавана з любоўю майстроў сваёй справы».

За дзейнасцю сталовай наглядае строгі рабочы кантроль.

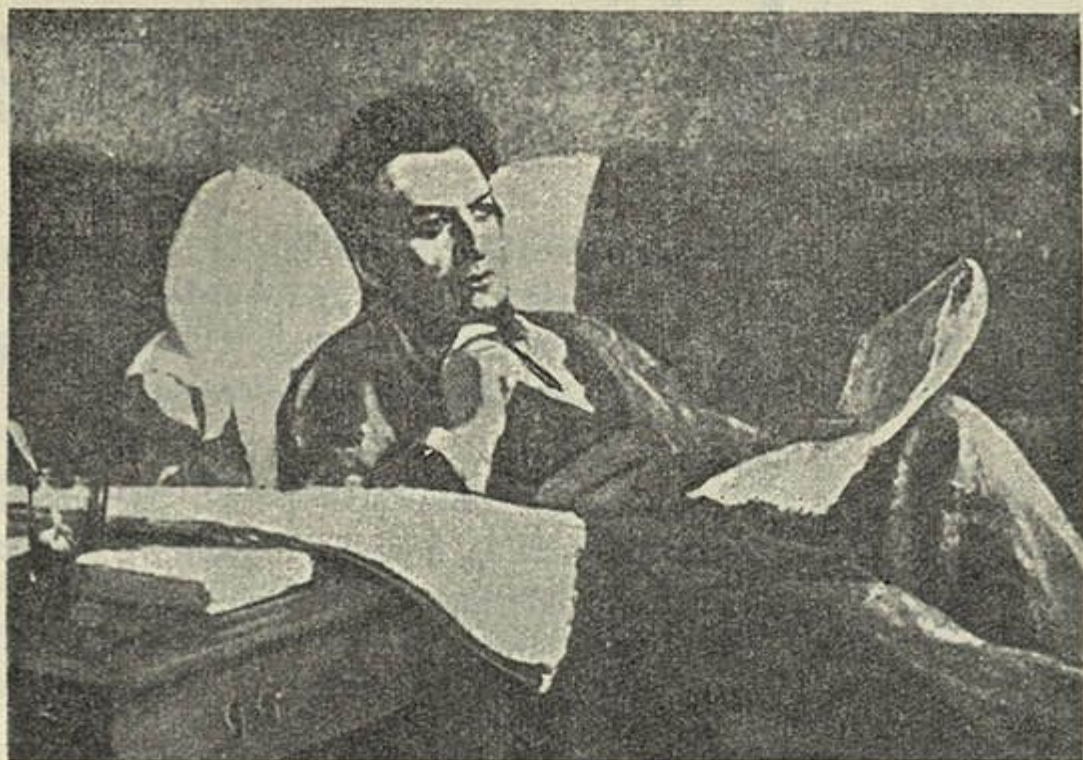
Кіраўніцтва завода «Рухавік рэвалюцыі» чула клапаціцца аб сталовай. Нядаўна для яе пабудаваны новая кладовая, склеп для гародніны, устаноўлены халадзільнік, абсталяваны коранечыстка і льдоўня.



Абед у сталовай № 12. Абслугоўвае афіцьянтка Таяна Карпенка.

Фото П. Белауса.

Е. СУМСКИ



М. І. ГЛІНКА

1 чэрвеня 1954 года мінула 150 год з дня нараджэння вялікага рускага кампазітара Міхаіла Іванавіча Глінкі.

Глінка — першы рускі кампазітар-класік, які не толькі сфармаваў мову рускай музыкі, але і ўзвысіў яе да ўзроўню найвялікшых дасягненняў нацыянальнай культуры і зацвердзіў яе сусветную кіруючую ролю. Музыка Глінкі, як і творчасць Пушкіна, з'яўляецца пачаткам новага гістарычнага шляху і завяршэннем вельмі важнага этапу ў развіцці рускай культуры.

Глінка вырас на вялікім творчым вопыце сваіх папярэднікаў — Аляб'ева, Гурылёва, Варламава, Вярстоўскага. Песні — вось тая аснова, на якой узрасло вялікае нацыянальнае мастацтва Глінкі.

Будучы глыбока нацыянальным, Глінка разам з тым з'яўляецца сусветным, агульналюдскім геніем. Аб гэтым яскрава апавядаюць нам польскія мазурка і кракавяк з оперы «Іван Сусанін», «Персідская песня» з оперы «Руслан і Людміла», аркестровыя п'есы — «Ноч у Мадрыдзе», «Арагонская хата», раманы — «Венецыянская ноч», «Начны зефір», шатландскія варыяцыі і многія іншыя.

Міхаіл Іванавіч нарадзіўся 1 чэрвеня 1804 года ў сяле Новаспаскім Ельнінскага павета Смаленскай губерні. Дзіцячыя гады ён правёў у маёнтку сваіх бацькоў. У 1812 годзе ў звязку з ваеннымі падзеямі сям'я Глінкі часова выехала з Новаспаскага.

Расказы сялян аб гераізме партызан Смаленшчыны запам'яталіся на ўсё жыццё і напэўна адыгралі сваю ролю ў стварэнні вобраза Івана Сусаніна — гераічнага абаронцы радзімы. Бацькі Глінкі многа ўвагі аддавалі мастацкім схільнасцям сына.

Глінка любіў рысаваць і слухаць канцэрты аркестра прыгонных яго дзядзькі. Хлопчыку надта падабаліся народныя песні, якія ён слухаў не толькі ў аркестры, але і ад сялянскіх спевакоў.

«І магчыма гэтыя песні, слуханыя мною ў дзяцінстве, — адзначае Глінка, — былі першай прычынай таго, што пазней я стаў пераважна распрацоўваць народную рускую музыку».

Апрача ігры на фартэпіяно, Глінка вучыўся ігры на скрыпцы ад прыгоннага музыканта з аркестра яго дзядзькі. У 1818 годзе Глінку аддалі вучыцца ў благародны пансіён пры галоўным педагагічным інстытуце. У пансіёне Глінка праходзіў музыку ў Дж. Фільда і Карла Мейера, асвоіў музычна-тэарэтычныя веды і крытычную арыентацыю ў справах музыкі. У 1822 годзе ён скончыў інстытут, а ў 1823 выехаў на Каўказ, дзе пазнаёміўся з музыкай каўказскіх народаў. У 1824 годзе пачаў службу ў ведамстве шляхоў зносін. У гэтыя гады ён здабывае сабе шырокую папулярнасць у Пецярбургу, сярод аматараў музыкі, як таленавіты піяніст і спявак. У абставінах аматарскага музыцыравання ім былі створаны першыя раманы, у тым ліку «Не іскушай мяня без нужды». У гэты-ж час Глінка збліжаецца з А. С. Пушкіным, А. С. Грыбаедавым, А. А. Дэльвігам, А. Міцкевічам, а таксама з некаторымі дзекабрыстамі. Вось чаму праз некалькі дзён пасля

М. І. Глінка ў перыяд стварэння оперы «Руслан і Людміла». Партрэт работы мастака І. Е. Рэпіна (1887 г.).

снежаньскага паўстання Глінку сярод ночы выклікалі на следства. Пасля допыту ён уцёк з Пецярбурга ў Новаспаскае.

Дзеля папаўнення сваіх музычных ведаў Глінка выязджае ў 1830 годзе ў Італію, а ў 1834, вярнуўшыся ў Расію, энергічна прымаецца за напісанне рускай нацыянальнай оперы — «Іван Сусанін».

Міхаіл Іванавіч Глінка мог працаваць у любых абставінах. Па дарозе ў Маскву, у карэце ён творыць жаночы хор: «Разгулялася, разлівалася вода вешняя по лугам».

Прэм'ера «Івана Сусаніна» адбылася ў Вялікім тэатры ў Пецярбургу 27 лістапада (9 снежня) 1836 года. Цар Нікалай І загадаў назваць оперу «Жизнь за царя». Аднак прыдворная знаць, шакіраваная «мужыцкім» характарам оперы, называла музыку «кучарскай». Затое перадавыя кругі грамадскасці на чале з А. С. Пушкіным, Н. В. Гоголем, В. Г. Бялінскім ацанілі сілу геніяльнага глінкавага тварэння і аднесліся да «Івана Сусаніна» з вялікім захапленнем.

Пасля пастаноўкі «Івана Сусаніна» Глінка быў прызначаны на пасаду капельмайстра Прыдворнай капелы (1837 г.). У 1838 годзе выехаў на Украіну набіраць спевакоў. З Кіева ён прывёз з сабою ў Пецярбург саліста оперы і аўтара украінскай народнай оперы «Запорожац за Дунаем» С. С. Гулак-Артэмоўскага, на музычнае развіццё якога Глінка зрабіў вялікі ўплыў.

У пачатку 1837 г. Глінка пачынае працаваць над другой операй — «Руслан і Людміла» — паводле казачнай пэзмы А. С. Пушкіна. Пушкін з вялікай цікавасцю аднёсся да напісання оперы, аднак трагічная смерць паэта абарвала супрацоўніцтва двух волатаў рускай мастацкай культуры. Опера была закончана ў 1842 годзе, але тагачасная публіка не зразумела геніяльнасці эпічна-казачнага тварэння і спаткала «Руслана і Людмілу» холадна. Глінка рэагаваў на гэта асабліва хваравіта і востра і летам 1844 года зноў выехаў за граніцу — у Парыж, а затым у Іспанію, адкуль прывёз шмат з запісамі іспанскіх народных мелодый. У гэты час ён стварае аркестровую п'есу на тэмы вясельнай і плясавой рускіх народных песень — «Камарынскую». Іспанскія уверчурцы «Ноч у Мадрыдзе» і «Арагонская хата», асабліва «Камарынская» — вяршыня сімфанічнай творчасці Глінкі. Чайкоўскі гаварыў, што ў «Камарынскай», «як увесь дуб у жалуду», змяшчаецца ўся руская сімфанічная школа.

27 красавіка 1856 года Глінка зноў выехаў за граніцу ў Берлін. Інтэнсіўная праца Глінкі была абарвана прастудай, якая давала яго да магілы. Памёр М. І. Глінка ў Берліне 3 лютага 1857 года. У маі таго-ж года цела яго было перавезена ў Расію і пахавана ў Александра-Неўскай лаўры ў Пецярбургу.

Глінка марыў, што надыйдзе час, калі яго творы стануць здабыткам народных мас.

Гэтую пару наблізіла Кастрычніцкая рэвалюцыя. Творы Глінкі зараз карыстаюцца велізарнай папулярнасцю і любоўю савецкага народа.

Г. ШЫРМА,
народны артыст БССР.

А. СТАВЕР.

КАЛЯ ХАТЫ, КАЛЯ ТЫНУ

Каля хаты, каля тыну
Хмель абвіўся...
У дзяўчыну, у Галіну
Я ўлюбіўся.

Дзе ні сяду, дзе ні стану —
Аб ёй думы.
Без яе я сохну, вяну —
Ціхі, сумны.

Ой, пайду я ў луг мурожны,
У даліну —
Можа ўбачу, стрэну можа
Там Галіну.

Калі стрэну, калі ўбачу
Дарагую,
Аб пачуццях, аб гарачых
Раскажу ёй.

А не стрэну — адзінокі
Заспяваю,
Сум паведаю глыбокі
Полю, гаю.

Каля хаты, каля тыну
Хмель абвіўся...
Не на жарты у Галіну
Я ўлюбіўся.

Сардэчна

Здаецца, зусім нядаўна Вара Наваковіч, Іна Паршына і Раіса Зарэцкая з радасным хваляваннем пераступілі парог Беларускага політэхнічнага інстытута імя Сталіна. Яны прыехалі сюды з розных куткоў рэспублікі: Стоўбцаў, Жлобіна, Брэста.

Яшчэ на школьнай парце дзяўчаты думалі аб сваёй будучай прафесіі. І хоць многа прывабнага было ў тым, каб стаць урачом, педагогам або аграномам, але пасля доўгіх разваг і абмеркаванняў у школе і з бацькамі яны вырашылі стаць інжынерамі-будаўнікамі; на-даросламу прырэшылі супроць заўваг, што гэтая прафесія больш мужчынская, гарача даказвалі, што такі погляд устарэлы.

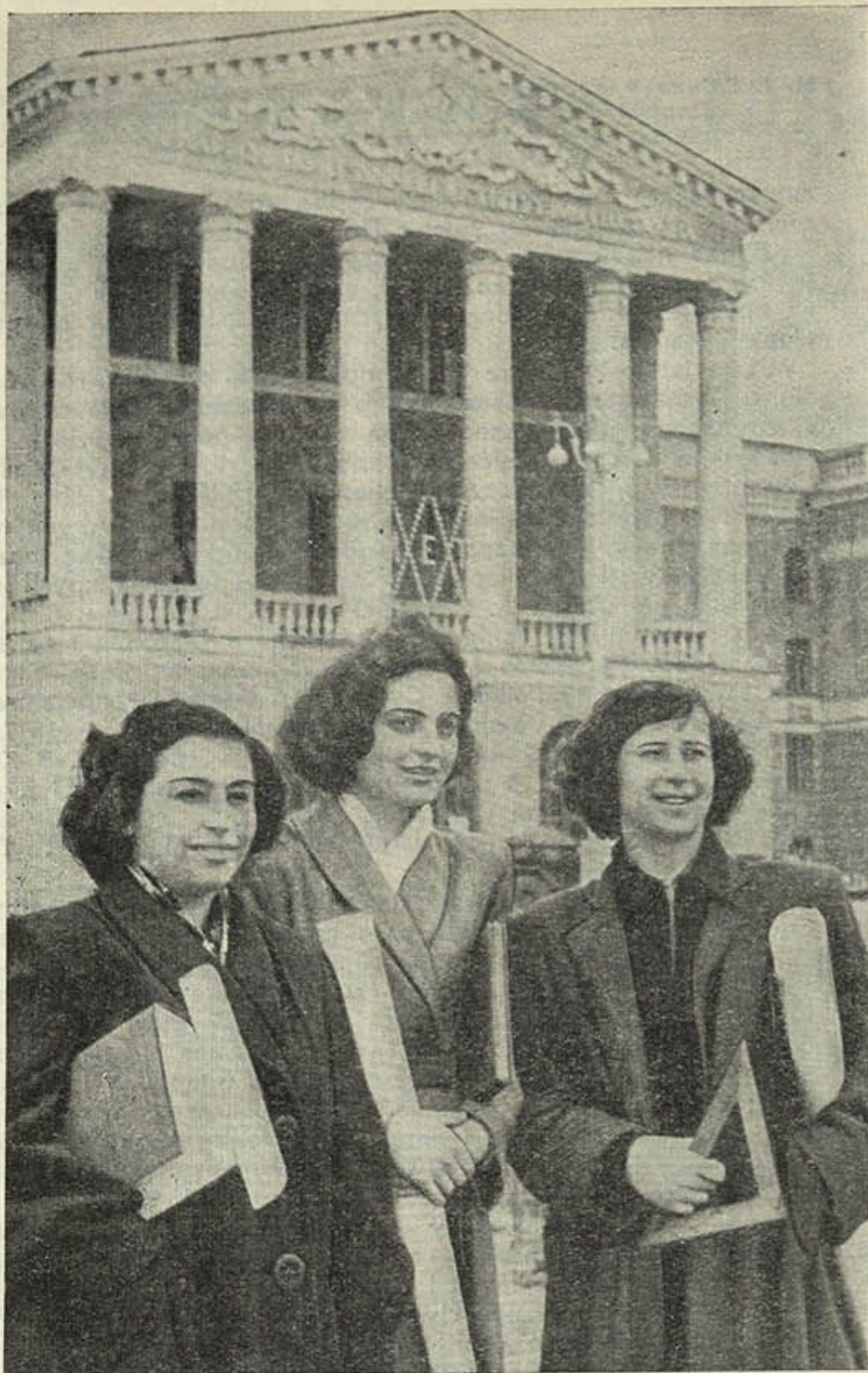
І вось засталіся ззаду пяць год упартай вучобы, хваляванняў час экзаменацыйных сесій, страх за тое, каб не схавіць злашчанаю тройку. Ззаду засталіся і першыя няпэўныя крокі ў прафесійнай рабоце на будоўлях. Надышоў завяршаючы этап інстытута жыцця — абарона дыпломнай работы. І ўжо блізка высокае званне савецкіх інжынераў-будаўнікоў.

Усе пяць год Вара, Раіса і Іна пражылі разам, у адным пакоі інстытуцкага інтэрната. У іх была чыстая і шчырая дружба, радасці і гора перажывалі разам. Вось чаму да вялікай радасці заканчэння інстытута прымешваецца сум блізкага расставання, і не толькі з сяброўкамі, але і з вялікай студэнцкай сям'ёй, з выкладчыкамі, якія так многа зрабілі для паспяховай вучобы, сталі блізкамі і роднымі.

Студэнцкія гады — лепшая пара маладосці. Яны не забываюцца да глыбокай старасці. Але зараз сябровак вабіць і хвалюе дарожка ў будучыню, практычная работа. Як і большасць студэнтаў будаўнічага факультэта, яны паедуць на калгасныя будоўлі рэспублікі.

«Прыязджай, дачка, у свой раён! Нашым МТС і калгасам вельмі патрэбны інжынеры-будаўнікі», — піша Раісе Зарэцкай бацька Цімафей Ільіч — стары жлобінскі чыгуначнік.

Што і казаць, маладой дзяўчыне вельмі пажадана жыць побач з бацькамі, але ў Раісы і язык не паварочваецца аб гэтым прасіць.



Выпускнікі будаўнічага факультэта Беларускага політэхнічнага інстытута імя Сталіна Вара Наваковіч, Раіса Зарэцкая і Іна Паршына.



Выпускнікі хімічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта камсамолкі-выдатніцы Анастасія Шалюта і Зінаіда Варывончык у лабараторыі.



Выпускнікі геолога-геаграфічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта камсамолкі-выдатніцы Ірына Ігнат.

запрашаем!

— Паседу, куды пашлюць! — рашуча заяўляе яна.

Адчуваецца, што для яе, комсамолкі, усе калгасы і МТС — свае. Як і сяброўкі, яна ганарыцца тым, што прыме актыўны ўдзел у будаўніцтве калгаснага жыцця, у выкананні задач, намечаных партыяй і ўрадам.

...Хіба думаў хто пры панскай Польшчы, што Ліда Карнач — дачка простага селяніна з невялікай вёскі Карначына на Брэстчыне — атрымае вышэйшую адукацыю і стане ўрачом? А калі-б хто і адважыўся прарочыць гэта бацьку Ліды, то ён адмахнуўся-б: «Блазнюк ты, не табе нада мной жартаваць!» Але тое, аб чым і марыць нельга было пры панах, стала явай пры савецкай уладзе. Праз месяц-два ўжо не Лідка, а Лідзія Наумаўна Карнач прыедзе на Брэстчыну з пудёўкай Міністэрства аховы здароўя БССР і будзе працаваць урачом Яроміцкага ўрачэбнага ўчастка Кобрынскага раёна.

Пасля шасці гадоў вучобы прыедзе на Красніцкі ўрачэбны ўчастак Пружанскага раёна дачка конюха з Пружан — урач Тамара Іосіфаўна Чарнуха. 373 урачоў выпускае сёлета Мінскі медыцынскі інстытут. Большасць едзе на работу ў сельскія ўрачэбныя пункты і раённыя бальніцы.

Тысячы юнакоў і дзяўчат канчаюць сёлета вышэйшыя навучальныя ўстановы рэспублікі. У калгасы, саўгасы і МТС Беларусі прыйдзе новы атрад спецыялістаў сельскай гаспадаркі з Горацкай акадэміі, на фабрыкі, заводы, важнейшыя будоўлі і МТС — выхаванцы Беларускага політэхнічнага інстытута імя Сталіна, які нядаўна святкаваў сваё дваццацігоддзе. За гэты час інстытут выпусціў больш чатырох тысяч спецыялістаў. Школы рэспублікі, пераважна сельскія, рады прымуць новых педагогаў — выпускнікоў педагогічных інстытутаў; бальніцы, клінікі і ўрачэбныя ўчасткі — новых урачоў. Усім выпускнікам Радзіма дала цудоўныя пудёўкі ў жыццё.

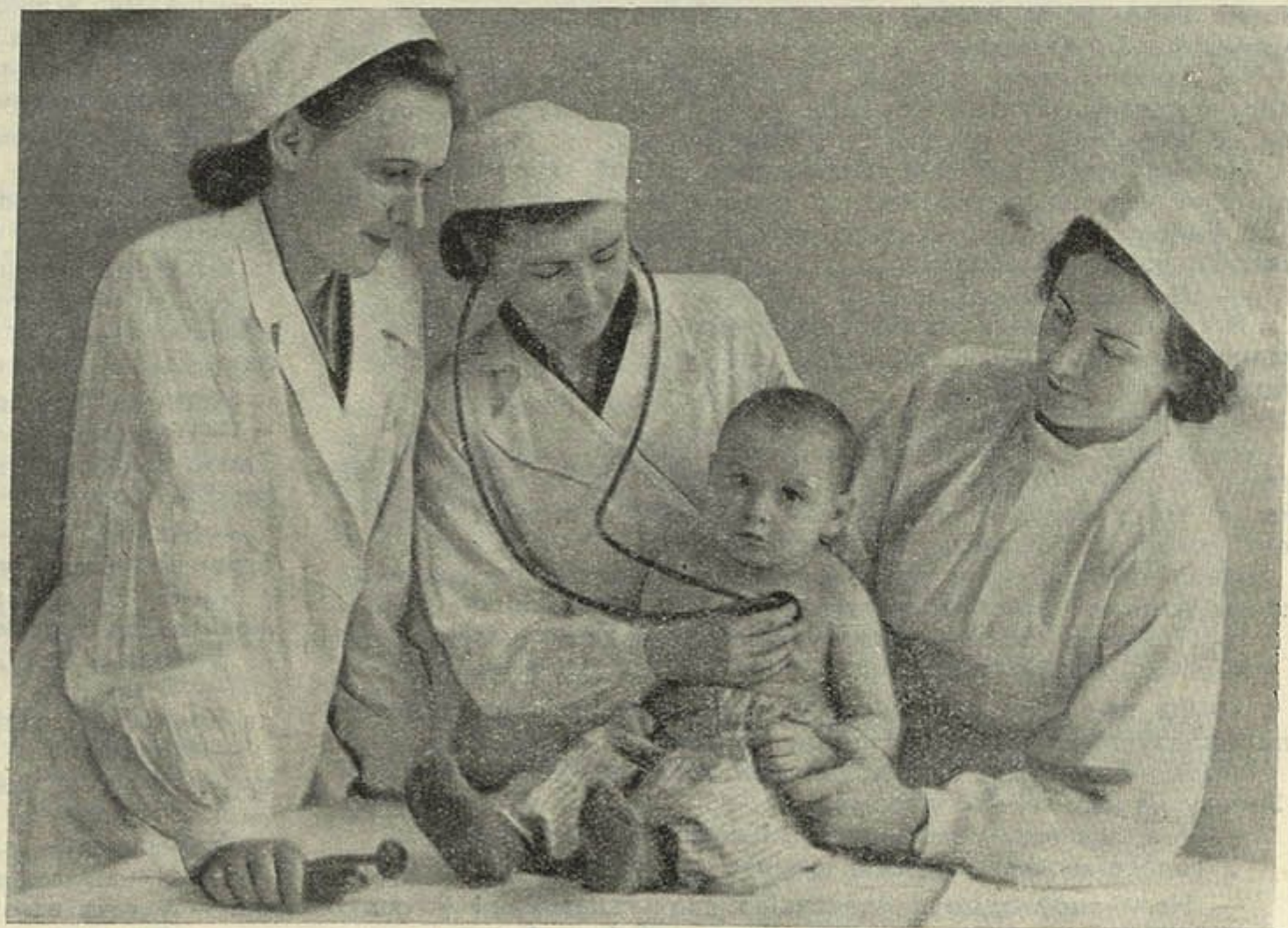
«Сардэчна запрашаем на работу!» — гаворыць маладым спецыялістам наша краіна — краіна самай перадавой у свеце культуры. Закончана вучоба ў сценах навучальных устаноў. Наперадзе — велізарная радасць творчых шуканняў!



Выдатніцы Мінскага педагогічнага інстытута імя М. Горкага Галіна Глінская і Лілія Каспяровіч, якія выявілі жаданне пасля заканчэння інстытута працаваць на Далёкім Усходзе.



Выдатніцы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Генрыета Дунаева і Мая...



Выпускнікі-выдатніцы Мінскага медыцынскага інстытута Ала Лісянкова, Ларыса Мохарава і Любоў Хромава аглядаюць дзіця ў Мінскай клінічнай бальніцы № 1. Фото Г. Ткачэнкі



Алена ВАСІЛЕВІЧ

Мал. Ю. Пучынскага

КРЫСЦІНА

СХІЛІЎШЫ цяжкую галаву на ўзорыстую спінку чыгуннай лаўкі, Крысціна задрамала.

Тут, на ўскраіннай частцы горада, парк амаль бязлюдны — гэта добра. Ніхто не звяртае на цябе ўвагі.

Вясна. Духмяную цішыню густага парку парушаюць толькі птушыныя спевы. Колькі іх, гэтых розных птушак (Крысціна не ведае іх па назве), і якія яны бесклапотныя, кожная маючы сваё гняздзечка.

Каб крылі, сама, здаецца, ўзнялася-б і знікла ў густой зелені кронаў... Раптам Крысціна ўздрыгнула, быццам па целе яе прайшоў электрычны ток, і прагнулася.

На краі лаўкі, дзе яна задрамала, сядзеў мужчына ў светлым часучовым гарнітуры з вялікім альбомам на каленнях. Ён ветліва ўсміхнуўся і спытаў у Крысціны, быццам у старой, добрай знаёмай:

— Што прыснілася?

Яна засаромелася сваёй знясіленасці, свайго панашанага плацця і, хаваючы пад лаўку ногі ў стаптаных туфлях, ледзь чутна адказала:

— Не, я гэта толькі так...

І, міжвольна кінуўшы позірк у яго альбом, аслупянела: гэты чалавек замяляваў яе такой, якой застаў на лаўцы некалькі хвілін назад: у панашаным плацці, у стаптаных туфлях, сонную, з упаўшымі на калені косамі...

Новая хваля сораму прыліла да стомленага, бледнага твару дзяўчыны, пазбавіла яе мовы.

— Пазнаеце сябе? — павярнуў ён да яе свой рысунак.

Яна толькі кінула галавой.

— Вы ноччу не выспаліся? — пацікавіўся ён, стараючыся па выразу твару дзяўчыны адгадаць праўду.

— Не, — адмоўна пакруціла яна галавой. — Я стамілася. Зранку на нагах. І ўсё дарэмна...

— А-а, значыць месца шукалі. І не знайшлі?

У голасе мужчыны гучэла шчырае спачуванне.

— Не, — зноў адмоўна пакруціла яна галавой, і ў яе густасініх, па-дзіцячаму шчырых вачах заблішчэлі слёзы.

— Гэта цяжка... — згадзіўся ён і не то ў яе спытаў, не то да сябе звярнуўся: — і нічога прыдумаць нельга?

Што яна магла прыдумаць? Вядома, нічога. Бацька — дробны фермер — памёр тады, калі ёй не было яшчэ і дзесяці год. Маці справы весці не ўмела, і ў мінулым годзе запушчаную, дашчэнт разбураную гаспадарку прышлося збыць. Разам з маці Крысціна пераехала жыць у гэты велізарны горад да бацькавай сястры. Аднак на выручаныя доллары не працягнулі і года. У дадатак да ўсяго і маці захварэла... Вось каб пашанцавала работу знайсці! Але гэта так цяжка. Куды ні пайдзі, усюды чамусьці звяртаюць увагу на тваё прозвішча, выпытваюць пра паходжанне і ўсё цікавацца, ці няма сваякоў і сувязей за граніцай... Але адкуль тым сувязям быць, з кім іх падтрымліваць? Маці кажа, што гэта яшчэ бацькаў дзед прыехаў у Амерыку з Польшчы. Ад яго і род увесць ішоў: Дамброўскія... Але-ж зараз не толькі бацькавага дзеда, а нават самога бацькі няма на свеце... А вось усёроўна ўсюды дапытваюцца, і работы як не было, так і няма...

На выгляд яна здавалася яшчэ зусім дзіцем. Тоненькая, худая. Наўрад ці мела поўных восемнаццаць гадоў. У іншых умовах яна напэўна расцвіла-б... Дзяўчынка варта таго, каб ёй дапамагчы. Не трэба быць прарокам, каб з упэўненасцю сказаць, што праз які-небудзь год, калі перасадзіць яе на іншую глебу, яе захочуць пісаць лепшыя партрэтнысты. Усё, вядома, будзе залежаць ад таго, як павернецца яе лёс...

— Мне здаецца, міс... міс...

— Крысціна, — не змагла не адказаць яна на настойлівы зварот незнаёмага мужчыны.

— Дык вось, міс Крысціна, мне здаецца, што я здолею вам дапамагчы. Аднак напэўна скажу пра гэта заўтра.

— Праўда? — з недавер'ем вырвалася ў дзяўчыны, і ўпершыню за ўвесь час размовы яна не адвяла вачэй ад яго настойлівага погляду, зразумеўшы, які не ўмела. Што ў ім было: шчырае спачуванне ці звычайная цікаўнасць чалавека, які любіць назіраць і вывучаць?

Калі-б Крысціна ўмела меркаваць аб узросце, то не дала-б яму больш сарака год. Ён належаў да тыпу тых заўсёды сабраных, дзейных мужчын, якія жывуць у згодзе з часам і не крыўдуюць на яго замахі. Яны не ведаюць ні павышанага крывянога ціску, ні дакучлівай паўнаты, ні мяшкоў пад вачыма. Усяго і знаку, што роўная, даволі значная сіўзіна на скронях.

Незнаёмы мужчына быў бяспрэчна мастак.. Гэта сцвярджаў партрэт, накіданы ім за некалькі хвілін, пакуль Крысціна спала.

— Чаму-ж не? — жвава павярнуўшыся, спытаў ён. — Мне чамусьці здаецца, што вам павінна шанцаваць у жыцці. Гэта мы і правярэм заўтра. А сёння... вам не хочацца марожанага?

— Не, не. Я нічога не хачу, — паспяшыла адмовіцца Крысціна. Яна цвёрда памятала матчына навучанне: усе няшчасці дзяўчат пачынаюцца з таго часу, калі яны згаджаюцца ўзяць з рук мужчыны першы падарунак.

Яна не снедала дома: у маці нічога не было, а цётка ўвесь гэты месяц, як захварэла маці, на самых пераканаўчых прыкладах глумачыла ім, што больш несумленых і няўдзячных людзей, як бедныя сваякі, няма на свеце.

Крысціне страшэнна хацелася есці.

Аднак прапаноўваў незнаёмец ў адзін момант прымусіла забыць голод і адвесці вочы, каб ён не здагадаўся аб яе сапраўдным жаданні.

Але ашукаць яго нялёгка было.

— Ну, вось яшчэ... Бачыце гэты маленькі рэстаранчык? Зараз там няма ніводнага наведвальніка. Вось мы з вамі і паснедаем там.

— Не, не, не, — запратэставала яна, чырванеючы і не адважваючыся глянуць яму ў вочы.

— Вы што-ж, хочаце адразу пасварыцца са мной і адмовіцца ад дапамогі?

Ён пажартаваў, але яна не на жарт спалохалася:

— Я не хачу, я не магу... — хвалючыся, зноў адмовілася Крысціна і зноў на яе вачах з'явіліся слёзы.

— Не хочаце, значыць не пойдзем. Толькі пасядзіце тут, а я на хвілінку адлучуся. Альбом няхай паляжыць.

Праз дзесяць хвілін ён вярнуўся назад з ёмікім, акуратна перавязаным пакункам.

— У мяне папяросы вышлі, — закурваючы, паведаміў ён. — А гэта вам, — і працягнуў пакунак Крысціне.

— Я не магу...

— Крысціна, — ужо цвёрда і настойліва прамовіў ён. — Я пакрыўджуся.

Тады яна пакорна ўзяла пакунак і паклала сабе на калені.
— А цяпер, дзяўчынка, я хачу папрацаваць. Сустрэнемся заўтра тут-жа і ў гэты самы час.

Яна пакорліва развіталася і пайшла. А ён праводзіў яе вачыма да павароткі алеі.

* *

Джордж Лоўрэнс у гэты час быў даволі прыкметнай велічынёй сярод чыкагскіх мастакоў. Яго палотны мелі поспех на апошняй выстаўцы. Два з іх былі закуплены адразу прыватнымі асобамі, некалькі купіла галерэя. Каля дзесятка менш значных эцюдаў і эскізаў былі выстаўлены ў мастацкім магазіне. Карацей кажучы, яшчэ год назад чалавек без сродкаў, уладальнік сырой мансарды на сям'ю з чатырох чалавек, Джордж Лоўрэнс зараз становіўся на ногі. Не трэба было цяпер клапаціцца аб штодзённым хлебце, аб стаптаных чаравіках, якія так недарэчы лезуць у вочы таму, у каго яны зіхацяць, аб гарнітуры, які на людзях робіцца то мешкаватым, то вузейшым, чым трэба.

У той-жа вечар, пасля размовы з Крысцінай, Джордж Лоўрэнс накіроўваўся ў мастацкую студыю, якую некалькі гадоў назад наведваў сам і з якой у яго захаваліся сувязі.

Яму, ці хутчэй Крысціне Дамброўскай, пашанцавала.

Якраз у гэты дзень звольнілася кур'ерша студыі. Яна выходзіла замуж за чалавека, які рабіў поспехі ў сваёй справе і не меў патрэбы ў мізэрным жончыным заробтку. Гэтае месца заставалася якраз незанятым. Па рэкамендацыі Джорджа Лоўрэнса адміністрацыя ахвотна згадзілася ўзяць Крысціну.

Назаўтра, прыбраўшыся ў сваю адзіную святочную сукенку, перашытую з матчынай вянчальнай, Крысціна пайшла на спатканне з Лоўрэнсам.

Маці Крысціны, змучаная хваробай і галечай, не адважылася ўпікнуць дачку за яе ўчарашняе, такое дзіўнае знаёмства з мужчынам, за лёгкадумства, з якім яна згадзілася ўзяць ад яго пакунак... Праўда, каб не гэты пакунак, Крысціне і сёння не было-б чаго даць на сьнеданне.

Але Крысціна не падзяляла змрочных думак маці. Яна ішла на спатканне з чалавекам, які абяцаў знайсці ёй нейкае месца ў жыцці.

Сытнае сьнеданне — ладны кавалак шынкі і шклянка кавы са здобнай булкай (які здагадлівы чалавек гэты мастак!) — у каго хочаш узніме настрой. І Крысціна, пасвяжэўшая і быццам паздаравеўшая пасля сну, можна сказаць, бесклапотна прыхарошваецца перад люстрам.

Белая сукенка прышлася ёй да твару. Крысціна выглядае ў ёй незвычайна лёгкай, быццам у яе выраслі нябачныя крыллі. У такім выглядзе яна падабаецца самой сабе. Каб не здацца новаму знаёмаму соннай і млявай, якой была ўчора, яна прышпільвае да валасоў маленькую чырвоную ружу... Маці гэта не да спадабы. Ад гэтага вее ўжо нічым іншым, як жаданнем некаму спадабацца. І бог ведае, што можа падумаць гэты незнаёмы мужчына. Можа ён прыкладны сем'янін, і гэтая ружа ў касе можа здацца яму лёгкадумствам. А ўвогуле для дзяўчыны крысцінінага ўзросту скромнасць і прастата — найлепшая ўкраса.

Усё ясна. У Крысціны і думкі няма такой, каб некаму спадабацца. Але калі паслухаць маці, дык хутка і пра грэх можа пайсці размова. Не дарма-ж за апошнія гады, калі жыццё пачало паварочвацца да іх самымі змрочнымі бакамі, маці стала не ў меру набожнай.

Крысціне не хочацца слухаць матчыны павучанні і, як паслухмяная дачка, яна без прэрэчанняў адшпільвае ружу, яшчэ раз непрыкметна для маці акідае сябе поглядам у люстры і развітваецца.

... Вось і парк.

— Міс Крысціна! Якая чараўніца за адну ноч ператварыла вас у прынцэсу? — убачыўшы яе, яшчэ здалёк усклікнуў Лоўрэнс.

Ён быў у тым-жа светлым, бездакорным, што і ўчора, касцюме. Вецер разываў хвалі яго густых сівеючых валасоў, трапаў кароткі гальштук.

— Вас не пазнаць. Вы адпачылі, супакоіліся?

З уласнай практыкі ён добра ведаў, што трэба чалавеку, каб ён адчуў сваю годнасць, не губляў свайго аблічча.

Яна даверліва слухала і чакала, калі ён загаворыць аб самым галоўным. І Лоўрэнс загаварыў.

— Я выканаў тое, што абяцаў вам учора. Праўда... — замяўся ён, адзначаючы пра сябе, што выраз яе твару нагадвае яму гётэўскую Грэтхен, — праўда, работа не вельмі цікавая і прыбытковая, але ўсё-ж лепш, чым нічога.

— Вядома лепш, — гарача згадзілася яна. — Я вельмі, вельмі ўдзячна вам, містэр...

Ён назваў сваё імя, і яна, пасмялеўшы, прамовіла:

— У мяне быў старэйшы брат Джордж.

— Чаму быў? А дзе ён зараз?

— У Карзі быў...

— І загінуў?

Яна кінула галавой.

— Ну, вось бачыце, вам лёгка будзе запомніць маё імя, — заўважыў Лоўрэнс, стараючыся адцягнуць яе ад невясёлых успамінаў. — Я думаю, вы не захочаце зусім забыць пра мяне?



Сёння Крысціна яшчэ больш яму спадабалася. Так, ён не памыліўся: яна можа зацьміць прыгажунь самых высокіх салонаў.

— Вядома, не захачу, — адказала яна з той шчырай усмешкай, якая нагадвала Грэтхен.

— Аднак, Крысціна, пойдзем.

...У вялікім і, як здалося Крысціне, празмеру светлым пакоі, абсталяваным стандартнымі сталамі і крэсламі, яе ва ўпор сустрэла не менш дзесятка поглядаў: насцярожаных жаночых і здзіўлена задаволеных — мужчынскіх.

Праз гэты пакой, дзе яе быццам распанулі і правялі скрозь палачны строй, Крысціна і Лоўрэнс накіраваліся ў кабінет дырэктара.

Той агледзеў Крысціну, як і тыя мужчыны, што сядзелі ў вялікім пакоі. Лёгкае здзіўленне змянілася пэўным задавальненнем (дырэктар не мог пераносіць вакол сябе непрыгожых і старых жаночых твараў).

— Месца ваша там, — выпешчанай рукой у пярсцёнках, як у жанчыны, паказаў ён на канцылярыю. — Абавязак кур'ера быць аператыўным, загады выконваць бездакорна. Пры патрэбе, калі захварэе натуршчыца, падмяніць яе... За вашу працу я кладу вам сем долараў у тыдзень.

Апошні абавязак ад хвалявання і няёмкасці, якую яна адчувала перад гэтым гладкім дырэктарам з халодным прыгожым тварам, Крысціна не зусім зразумела. Для яе адно было ясна: якая-б ні была работа, а з гэтага дня яна з маці заўсёды будучы мець уласныя грошы — цэлых сем долараў у тыдзень.

— Вось і ўсё, можаце ісці. Да мяне павінны з'яўляцца пры двух званках. Даручэнні па канцылярыі атрымаеце ад містэра Білла.

Як толькі Крысціна вышла, дырэктар падміргнуў Лоўрэнсу:

— А дзяўчынка нічога. Падкарміць яе, дык...

Але Лоўрэнс не даў яму скончыць.

— З ёю, Дэвіс, за ноч здарылася цуда. Учора на яе нельга было глянуць без жаласці, а сёння...

— Без захаплення?
— Уявіце сабе, што так. Вы яе тут не вельмі ганяйце, Дэвіс...

— Калі дзяўчынка не будзе разявай, — перабіў яго дырэктар, — яна зможа хутка пайсці ўгору і абставіць некаторых нашых красунь.

— Натуршчыцай яна наўрад ці будзе. Сарамлівая, з правінцыі. І не штурхайце яе на гэта, Дэвіс: скалечыце толькі. Такія вочы, як у яе, маглі быць толькі ў Грэтхен...

Дэвіс зарагатаў.

— Не вам пра гэта казаць, старына! Якім вачам вы толькі не маліліся...

— Усё гэта пажоўклае мінулае... Аднак за тое, што Крысціну рэкамендую вам я, дайце мне, Дэвіс, слова джэнтльмена, што вы не будзеце яе эксплуатаваць.

— Ха-ха-ха! — зноў заціўся смехам Дэвіс. — Ці не ў камуністы вы часам падаліся, Лоўрэнс?

— Я прашу вас аб гэтым, Дэвіс, чуеце?

— Абяцаю, старына, абяцаю. А зараз, прашу прабачэння, мяне чакае адна вельмі мілая дама.

* * *

Пад канец другога тыдня, даючы чарговае заданне, шэф, нібы між іншым, звярнуўся да Крысціны з такімі словамі:

— Я мяркую, што вы будзеце разумнай і хутка пойдзеце далей сваіх скромных сямі долараў. Вы прыгожая і можаце лёгка ў нас зарабляць утрыя больш...

Крысціна не ведала, што адказаць.

— Я магу перавесці вас у натуршчыцы. У нас якраз ёсць такая штатная адзінка...

Партрэт — на першым часе — справа не складаная, а добрыя грошы не будуць для вас залішнія. Па-першае, вам трэба прыстойна апрануцца, набыць абутак... (яна гатова была скрозь зямлю праваліцца ад яго крытычных позіркаў), а то ваш гардэроб вельмі вам не да твару, — не звяртаючы ўвагі на збынтэжанаць дзяўчыны, працягваў дырэктар, быццам размова ішла аб нейкай трэцяй асобе. — Калі хочаце, гэтымі днямі можаце пачаць пазіраваць.

Яго прапанова гучала, як загад, і ў Крысціны не хапіла адвагі адмовіцца.

— Мне ўсёроўна, — толькі і сказала яна.

Ёй хацелася аднаго: хутэй выйсці з гэтага змрочнага (на вокнах віселі цяжкія зялёныя шторы), раскошнага кабінета. Місэр Дэвіс здагадаўся аб яе настроі і дазволіў пайсці.

— Цікавая рознавіднасць, — услед ёй прамовіў Дэвіс. — Не разумею, што цікавае знайшоў Лоўрэнс у гэтай вясковай прастаце з такім бледным тварам і худымі локцямі? Мне падабаюцца больш «матэрыяльныя» жанчыны.

Задаволены знойдзеным трапным азначэннем свайго ідэалу, Дэвіс зарагатаў і расцягнуўся ў крэсле.

* * *

У гэты дзень у пакоі для натуршчыц, акрамя Крысціны, былі яшчэ дзве. Адна зграбная жанчына гадоў пад сорок, смуглатварая, стомленая, са строга сціснутымі вуснамі і суровым поглядам. Апранута яна была скромна і трымалася замкнута. Другая, у гадах Крысціны, свежанькая, як толькі што паспелы яблычак, уся ў завітках і нейкіх ніколі нябачаных Крысцінай фальбоначках, рабіла ўражанне нечага неспраўднага. Яна ўвесь час круцілася перад велізарным трупам і ўслых жахалася нейкага маленькага прышчыка, што ўскочыў на скроні. А калі адчыніліся дзверы і ў пакой заглянуў адзін са студыйцаў, яна так томна закаціла свае са-

праўды цудоўныя, у густой засені павек, зеленаватыя вочы, што нават Крысціна не стрымалася ад усмешкі.

— Том, праціўны хлопчык, вы ўжо тут? — капрызна запытала яна, тупнуўшы нагою.

«Хлопчык» — рыжы, кудлаты дзяцюк, касы сажань у плячах — падпёр вушак і паслаў ёй паветраны пацалунак. Яна адказала чароўнейшай усмешкай і, не зважаючы на прысутнасць Тома, пачала расшпільваць гузікі гарсажа. У Крысціны ад няёмкасці аж мурашкі пабеглі па спіне.

— Том, заплішчыце вочы.

І пакуль ён добрасумленна выконваў загад, дзяўчына ў завітках і фальбоначках са спрытам ілюзіяніста выслізнула

са свайго адзення і захуталася ў нейкі стракаты газавы хітон.

— Том, на месца, я выходжу!

І яна выпырхнула за дзверы.

Крысціна знямела ад жаху.

Яе напарніца распраналася спакойна, не мяняючы выразу замкнутага твару.

— Дэвіцеся і жахаецеся? — раптам звярнулася да Крысціны, нечакана абдаючы яе цёплай і шчырай усмешкай. — Я ўдвая старэйшая за вас, а таксама жахнулася, як убачыла... вось такое (яна паказала вачыма на дзверы, за якімі знікла прыгожанькая натуршчыца).

«А як-жа ты сама пайшла сюды?..» — спытаў яе недаўменны крысцінін погляд.

Жанчына горка ўсміхнулася:

— Я архітэктар, не беспрацоўная. Але хіба я магу адна са свайго зароботку

карміць, апранаць і вучыць дзяцей? А ў мяне іх трое. Муж мой загінуў у сорок пятым годзе пад Берлінам...

— Місіс Мэдж! — паклікалі жанчыну.

Велічная і гордая нават у сваім таннім халаціку, яна накіравалася ў тую-ж дзверы, за якімі знікла маладая натуршчыца. На парозе місіс Мэдж спынілася на хвілінку і падбадзёрыла зусім абамлеўшую Крысціну:

— Не трэба хвалявацца, дзяўчынка...

— Міс Крысціна, калі ласка! Я правяду вас.

І яна пайшла за невысокім чалавекам, апранутым, як і большасць студыйцаў, у вольны спартыўны касцюм.

Яна села там, дзе ёй загадалі, павярнула галаву так, як загадалі, і амаль увесь сеанс не адводзіла вачэй ад старога аблупленага глобуса, што стаяў на шафе. Уся яна нацягнулася, як струна, твар ненатуральна застыг, вочы атупелі. Яна адчувала, што не падабалася студыйцам. Аб гэтым сведчылі іх іранічныя рэплікі.

Пад канец сеанса яна так стамілася, быццам трымала на спіне цэлую гару. Тое самае паўтарылася і на другім сеансе. Нарэшце яна не вытрымала. З яе вачэй упала спачатку некалькі кропель, потым слёзы лінулі патокам...

Яна плакала, не смеючы выціраць слёз...

— Міс Крысціна, што з вамі? Мы зараз зробім перапынак, — падышоў да яе той студыец, які прывёў сюды.

— Ну, вось яшчэ, журавінны кісель тут будзем развозіць, — незадаволена заўважыў нехта.

Студыец узяў яе за руку і, як маленькую, вывёў са студыі.

— А яна слаўненькая. Я ўпэўнены, што калі-б распрануць яе зусім, то яна магла-б заткнуць за пояс Мэгі...

Нехта нядобрым смехам падтрымаў гэтую ўпэўненасць. Аднак нейчы густы бас засцерагаюча заўважыў:

— Жывёліна ты, Гары... Хіба не бачыш, што дзяўчынка трапіла сюды не з добра. Тваёй Мэгі, ам ведаеш, што трэба, а ў яе няма кавалка хлеба... Папярэджваю кожнага, хто адважыцца казаць пры дзяўчыны брыдоту або пакрыўзіць яе: паб'ю морду ў порхаўку...

* * *

Але Крысціна ў студыю больш не прышла. На другі дзень яна асмелілася зайсці да містэра Дэвіса і папрасіць, каб ён вярнуў яе на ранейшае месца. Яна не хоча гэтых вялікіх грошай. Яна не можа...

Дэвіс слухаў няўважліва. Погляд яго выразна казаў: «Зусім ясна, хіба такая вясковая разява можа разумець, дзе ляжаць сапраўдныя грошы». Нездаволена паціснуўшы плячыма, ён працадзіў:

— Не думай, мілачка, што маю час цацкацца з абой. Кур'ер у студыі ўжо ёсць. А не хочаш ты натуршчыцай — вольнаму воля... Дам сёння аб'яву ў газету, і пад вечар буду мець цэлы олак адборных красунь...

З гэтай весткай Крысціна і з'явілася ў майстэрню Джорджа Лоўрэнса, які некалькі дзён назадаў заходзіў праводаць яе і пакінуў ёй свой драг.

— Што здарылася, Крысціна? З якой прычыны лезы? — адрываючыся ад мальберта, пайшоў ён насустрач ёй з палітрай і з кісцю ў руках.

Плачучы і блытаючыся, яна расказала яму ўсё: — Я гэтага і баяўся, але не думаў, што здарыцца ўсё так хутка. Падлюга Дэвіс... Але што-ж плакаць? Сядай, падумаем разам, як быць далей.

Крысціна села на канапу, а Лоўрэнс побач.

— Мне здаецца, што ты паспяшыла, Крысціна. Я ведаю добра Дэвіса і ўпэўнены, што цяпер не дапаможа і мая просьба. Назад ён цябе ўжо не возьме.

Закрыўшы твар рукамі, яна заплакала наўзрыд.

— Не трэба плакаць, дзяўчынка. Не трэба, — стараўся супакоіць яе Лоўрэнс. — Мы што-небудзь прыдумаем.



Але прыдумаць што-небудзь было вельмі цяжка. Праца ў Амерыцы не вялася пад нагамі... А што, калі-б самому ўзяць яе да сябе?.. Можна было-б напісаць цудоўны партрэт дзяўчыны-славянкі. У Крысціны так многа той прывабнасці, якую можа ўлавіць толькі мастак. І яна ва ўсім: у поглядзе, ва ўсмішцы, у грацыёзным нахіле галавы... Вось і зараз які прыгожы яе твар, поўны невыказнай горычы...

— Не трэба, Крысціна, — ён настойліва адвёў яе рукі ад заплаканага твару і пацалаваў іх. — Не трэба, — прыцягваючы яе галаву да сваіх грудзей, шэптам паўтарыў ён.

Удыхаючы сваімі грудзямі цяпло яе дыхання, ён не стрымаўся, мацней абняў яе і пасадзіў да сябе на калені.

— Ты будзеш са мной, — нейкім змененым шэптам і палыхаючым поглядам абпаліў ён яе. — Я буду пісаць твой партрэт. Я выстаўлю яго на выстаўцы. Табой будзе захапляцца ўвесь Чыкаго, уся Амерыка... Увесь свет!

— Не трэба партрэта, — пужаючыся яго шэпту, ірванулася ад яго Крысціна і вылізнула з рук.

— Чаму? — выпрастаўся ён і пайшоў следам.

— Не трэба, містэр Лоўрэнс, не трэба, — у адчай паўтарыла яна і штурхнула дзверы. Па лесвіцы пасыпаўся дробны стук абцасаў. Апрытомнеўшы, Лоўрэнс у адчай схпіўся за галаву:

— Што я нарабіў!? Кінуў на вуліцу бездапаможнае дзіця... — Крысціна! — штурхнуў ён і з грукатам расчыніў акно. — Крысціна, вярніся!

Дарэмныя покліч мастака адбіўся ад сцен камяніц глухім, як у бочку, рэхам.

... За квартал ад майстэрні Джорджа Лоўрэнса, спатыкаючыся і нікога не заўважаючы, спяшалася па вуліцы бледная, як палатно, дзяўчына. Моцна прыціснуўшы рукі да грудзей, яна паўтарала толькі два словы:

— Не трэба партрэта... Не трэба партрэта...



Традавыя работніцы завода: кантралёр Ала Аланцьева і майстар зборачнага цэха Галіна Аланцьева.

Фото І. Стэца.

НА ВАКЗАЛЕ, як і звычайна, было шумна: толькі што аб'явілі пасадку на поезд і пасажыры спяшаліся зручней уладзіцца ў вагоне.

НАШЫ ШВЕЙНЫЯ МАШЫНЫ

Хутка ўсе размясціліся і, як бывае ў дарозе, разгаварыліся. Мае суседзі па купэ — двое мужчын і жанчына — аказаліся вельмі сімпатычнымі спадарожнікамі. Усе трое — з Крыварожжа.

«Відаць, прыязджалі на пабыўку да родных», — падумала я. І, як-бы ў адказ, жанчына паведаміла:

— Прыязджалі ў Мінск, родных наведалі і падарункі сабе купілі.

— Мой муж — металург, — працягвала спадарожніца. — Нядаўна мы атрымалі добрую кватэру ў новым доме, вась і вырашылі тым-сім дадаткова абзавесціся.

— Ну і што-ж купілі? — пацікавілася я.

— У нас, на Крыварожжы, — уступаючы ў размову, сказаў мужчына, — мінскія радыёпрыёмнікі і аршанскія швейныя машыны вельмі славяцца. Іх і купілі.

Было прыемна чуць пахвалу нашым вырабам. Бадай тады і з'явілася жаданне пабываць на заводзе швейных машын, пазнаёміцца з калектывам.

Але вась і завод!

Чырвоныя карпусы расцягнуліся па адной з ускраінных вуліц Оршы. Адсюль кожны дзень выходзіць 118—120 нажных машын.

— Наш завод яшчэ будзецца, — гаворыць галоўны інжынер Аляксандр Максімавіч Грамыка. —

Неўзабаве вырастуць новыя карпусы. К канцу пяцігодкі мы павінны закончыць будаўніцтва і ўсе цэхі перавесці на новыя вытворчыя плошчы. Завод будзе выпускаць машын у некалькі раз больш.

Інжынер памаўчаў і нечакана дадаў: — Але карэспандэнтам ранавата да нас прыязджаць. Няхай-бы пасля першага поўгоддзя.

— Чаму?

— Яшчэ выпраўляем старыя памылкі, — адказаў Аляксандр Максімавіч.

І сапраўды, з-за дрэннага былога кіраўніцтва студзеньскі план завод недавыканаў на 936 машын. Новыя людзі: дырэктар Франц Мартынавіч Бязлюднаў, галоўны інжынер А. М. Грамыка і іншыя, што прышлі да кіраўніцтва, — узяліся перш за ўсё за наладжванне рытмічнасці ў рабоце. Раней завод працаваў літаральна на «галодным пайку», не маючы ніякага запasu дэталей. Калі адзін станок выходзіў са строю, то сумежныя цэхі заставаліся без дэталей.

Рытмічнасць — адна з асноўных умоў паспяховага выканання плана. Таму кожны цэх стварае зараз запас дэталей.

З палепшаннем арганізацыі працы павысілася вытворчая актыўнасць калектыва. Усе рабочыя, брыгады, цэхі саборнічаюць паміж сабой.

Перадавымі цэхамі з'яўляюцца ліцейны і другі механічны. Ліцейшчыкі выпускаюць 3 400 камплектаў замест 2 700 шт. у месяц. Фармоўшчыцы і стрыжнёўшчыцы ў асноўным — дзяўчаты, моладзь. Калі ўлічыць, што цэх адлівае трыццаць розных дэталей, то стане ясна, якім уменнем павінны валодаць фармоўшчыкі, каб сфармаваць любую дэталю. З вялікім уменнем працуе Ала Носава. Яна выконвае каля двух норм. У яе не бывае браку. Кожную няроўнасць акуратна згладжвае ланцэткай, сочыць, каб у фармоўку не трапіла іншая парода. Яе партрэт упрыгожвае заводскую Дошку гонару.

На рэспубліканскую Дошку гонару занесена і прозвішча брыгадзіра Ніны Апененка. Яна зусім нядаўна прыйшла на завод. Фармоўка спачатку здавалася ёй простаю справай. А пачала вучыцца — нямала хвалявалася. «Не здолею, сапсую», — думалася ёй. Ніна не надавала значэння пясчынкам, якія траплялі ў фармоўку. Ліццё выходзіла порыстым, няякасным.

Маладая работніца настойліва імкнулася пазнаць усе правілы фармоўкі і дабілася свайго: яе прадукцыйнасць няўхільна расла, норма выпрацоўкі павялічвалася. Цяпер яна ўжо брыгадзір. Яе брыгада працуе без браку.

Ліцейным цэхам кіруе Васіль Пятровіч Аношка — гарачы прыхільнік рацыяналізацыі. Ён прапанаваў змяніць сістэму ліцця. Раней адлівалі дэталю з двух бакоў, а зараз з аднаго, што дазволіла ўдвая скараціць затраты рабочага часу і сэканоміць дваццаць восем тон вадкага чыгуну. Такі-ж вытворчы эффект дала прапанова аб сумяшчэнні адліву двух дэталей: рычаг транспарцёра і ўтулку падшыпніка зараз адліваюць на адной пліце.

У садружстве з рацыяналізацыяй калектыву ліцейшчыкаў узнімае прадукцыйнасць працы, змагаецца за зніжэнне сабекошту.

Пераможцам соцыялістычнага саборніцтва ў красавіку быў другі механічны цэх, які даў звыш плана больш ста дваццаці камплектаў дэталей. Цэх павышае кваліфікацыю рабочых. Ахвотна дапамагае маладым рабочым намеснік начальніка цэха Яўгеній Сямёнавіч Ляновіч. Асабліва ганарыцца ён поспехамі Нэлы Сідаровіч:

— Нэла ў нас маладзец! Яна шліфуе эксцэнтрык качаючага вала. Ад дакладнасці шліфоўкі гэтай дэталі залежыць работа ўсёй машыны. Трэба валодаць

вялікім уменнем, спрытнасцю, каб апрацаваць гэтую дэталю.

... Ніколі Нэла не думала, што стане будаўніком машыны. Але неяк з групай дзяўчат прыехала яна ў Оршу на будаўніцтва горада. Праз тры месяцы яе прынялі вучаніцай у механічны цэх.

— Яе вучыў адзін шліфоўшчык, ды, відаць, на сваю галаву, — пажартаваў Яўгеній Сямёнавіч.

І раскажаў, як вучаніца пераўзышла яго. Хоць і добра ведаў ён шліфоўку, а норму не выконваў: не меў таго спрыту, які быў у Нэлы. Так і прыйшлося на месца настаўніка паставіць Нэлу. Зараз яна працуе на двух станках — капіравальна-фрэзерным і капіравальна-шліфавальным.

... Невялікая цёмнавокая дзяўчына не спяшаючы ўставіла загатоўку ў фрэзерны станок і, пакуль фрэзер здымаў лішні метал з загатоўкі, падышла да шліфавальнага, зняла гатовую дэталю і паказала нам. Дэталю мела як-бы трохгранную форму, мякка зрэзаную на гранях.

— Вось якую дакладнасць і чыстату паверхні набывае эксцэнтрык качаючага вала на шліфавальным станку, — сказаў Я. С. Ляновіч, правяраючы гатовую дэталю.

Нэла працуе ўпэўнена. Замест 96 дэталей дае па 150—160 у дзень.

Кіраўніцтва завода і партыйная арганізацыя ўзяліся за павышэнне кваліфікацыі рабочых. Праўда, вучыцца яшчэ толькі каля 200 чалавек, але гэта ўжо нядрэнны пачатак. Частка рабочых навучаецца ў вопытных майстроў, частка наведвае курсы тэхнімізму, або займаецца ў школе павышэння кваліфікацыі майстроў.

Новая арганізацыя працы, павышэнне вытворчых навыкаў рабочых, рацыяналізацыя тэхналогіі вытворчасці — усе гэта дазволіла аршанскім машынабудаўнікам дабіцца перавыканання плана. План красавіка завод выканаў на 111,6 працэнта. За тры папярэднія месяцы выпусціў у лік пагашэння студзеньскай запазычанасці каля пяцісот машын. Зараз ён упэўнена набірае тэмпы, працуе рытмічна.

На заводзе нямала жанчын-майстроў. Нядаўна вылучана майстрам змены зборачнага цэха Галіна Аланцьева, якая працавала кантралёрам. Здольным майстрам з'яўляецца Валянціна Дарафеева з лакаарнаментнага цэха. Добра адзываюцца рабочыя і аб майстру інструментальнага цэха Кацярыне Мяжэвіч. У іх зменах амаль усе брыгады носяць пачэснае званне брыгад выдатнай якасці.

У цесным кантакце з рабочым калектывам, творча накіроўваючы яго, працуюць інжынеры і тэхнікі. Яны ствараюць і новыя машыны. На Аршанскім заводзе нарадзілася мадэль дзіцячай швейнай машыны, якую не дае ні адзін завод у Саюзе. К канцу гэтага года будзе выпушчана шэсць тысяч дзіцячых швейных машын.

Невялікі калектыву машынабудаўнікоў поўны творчага імкнення даць звыш плана сотні машын.

Праз два гады магутнасць завода павінна значна ўзрасці. Інжынерна-тэхнічны персанал, дырэкцыя сур'ёзна заклапочаны гэтым, таму што час ідзе, а Міністэрства мясцовай і паліўнай прамысловасці БССР усё яшчэ не склала праектаў, не прыслала чарцяжоў, словам — не вядзе належнай падрыхтоўчай работы. А час дапамагчы калектыву Аршанскага завода швейных машын, які змагаецца за ажыццяўленне вялікіх планаў.

Н. СЯРГЕЕВА

ПАЛЯПШАЕМ ЯКАСЦЬ

СЯРОД прадпрыемстваў, якія вырабляюць прадметы народнага спажывання, віцебская панчошна-трыкатажная фабрыка імя КІМ займае віднае месца. Прадукцыя фабрыкі разыходзіцца ў розныя куткі краіны. Яе можна сустрэць і ў Маскве, і ў Ленінградзе, і ў Мінску, і ў сельскіх магазінах Беларусі. З кожным годам яна знаходзіць усё больш шырокі попыт у насельніцтва. Шматгасячны калектыў кімаўцаў ганарыцца тым, што выконвае вялікую і патрэбную справу.

За апошні час калектыў фабрыкі дабіўся значных поспехаў. Сёлета ў першым квартале выпушчана звыш плана 78 тысяч пар панчошна-шкарпэтак вырабаў, 137 тысяч штук бялізны і 25 тысяч штук верхняга трыкатажу. Гэтаму дапамагло больш правільнае і рацыянальнае выкарыстанне вытворчых плошчаў, укараненне ў вытворчасць больш дасканалай тэхналогіі, далейшая механізацыя і мадэрнізацыя абсталявання.

Спачатку нам здавалася, што абсталяванне ў нас расставлена па ўсіх правілах тэхнікі бяспекі і больш не змесціцца. Але варта было лепш падумаць, як аказалася, што машыны можна пераставіць, ссунуць шчыльней, зрабіць некаторыя прыстасаванні.

Па прыкладу масквічоў калектыў рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў фабрыкі працуе над паляпшэннем тэхналогіі, павелічэннем з'ёму прадукцыі і прадукцыйнасці працы.

Калектыў фабрыкі намеціў павысіць прадукцыйнасць працы на 6,9 проц. супроць мінулага года; к канцу бягучага года выпусціць прадукцыі на 6 мільёнаў рублёў звыш плана.

У спаборніцтве прымаюць удзел усе брыгады і цэхі. Многія заваявалі пачэснае права называцца брыгадамі выдатнай якасці. Брыгада кецельшчыц, якую ўзначальвае т. Жалняроўская, брыгада трыкатажніц, якую ўзначальвае т. Варапаева, выпускаюць прадукцыю толькі выдатнай якасці. Іх норма выпрацоўкі — 120—140 працэнтаў.

На фабрыцы з'явіліся зараз сотні рацыяналізатараў. Акрамя таго, працуе пяць комплексных рацыяналізатарскіх брыгад. Асабліва плённа працуе комплексная брыгада тт. Кукушкіна, Ермашкевіча і Звонкіна. Па іх прапанове сканструяваны і ўстаноўлены на круглапанчошных аўтаматах электратормаз, які дзейнічае пры абрыве, зацяжцы, сходзе ніткі, паломцы іголки, наборы петляў на іголку. Эканамічны эффект ад укаранення гэтай вынаходкі — 500 тысяч рублёў. Рацыяналізатарамі сканструяваны і ўстаноўлены на машынах прыборы, якія сігналізуюць аб зацяжцы і абрыве ніткі асновы. У выніку брак зведзены да мінімуму, і работа пайшла прадукцыйней.

Барацьба за рост прадукцыі неаддзельна ад барацьбы за паляпшэнне яе якасці. У мінулым было нямала наракан-

няў на нашы панчохі. У нас ужо многае зроблена для паляпшэння якасці вырабаў. У першым квартале гэтага года фабрыка выпусціла першагатунковай прадукцыі на 1,2 проц. вышэй плана.

Мы стараемся даць спажыўцу не толькі моцную, але і прыгожую прадукцыю. У нашым цэху ўстаноўлены кругла-панчошныя аўтаматы, якія выпрацоўваюць цяпер капронавыя панчохі з пірамідальнай пяткай, больш прыгожыя, чым з прамой. Зараз рабочыя рамонтнага і панчошнага цэхаў пераабсталёўваюць кругла-панчошныя аўтаматы КАС-22 на выпрацоўку капронавых панчохаў з пірамідальнай пяткай.

У швейным цэху ўстаноўлены машыны для вышыўкі шаўковай бялізны, а таксама дзіцячых і жаночых начосных вырабаў. У першым квартале 60 проц. жаночай бялізны выпушчана з вышыўкай і аддзелкай.

Асартымент вырабаў паляпшаецца і за кошт адначасовага фарбавання і аддзелкі. У трыкатажным цэху асвойваюцца новыя, больш прыгожыя перапляценні і малюнкі палотнаў. Распрацаваны 42 новыя ўзоры бялізны, верхняга трыкатажу і спартыўных вырабаў для дарослых і дзяцей.

У гэтай рабоце разам з інжынерна-тэхнічнымі работнікамі прынялі актыўны ўдзел і рабочыя. Так, памочнік майстра панчошнага цэха тав. Сарокін распрацаваў два малюнкі для мужчынскіх шкарпэтак. Тэхнік тав. Кузаўлёва распрацавала тры перапляценні трыкатажных палотнаў для верхніх вырабаў. Усе ўзоры мадэлей ухвалены асартыментным кабінетам Міністэрства прамысловых тавараў шырокага спажывання. 9 лепшых узораў увайшло ў каталог асартыментнага кабінета для рэкамендацыі іншым прадпрыемствам, 4 ўзоры атрымалі выдатную ацэнку.

Зараз у лабараторыях праводзіцца падрыхтоўка да ўкаранення ў вытворчасць новых мадэлей масавых вырабаў. У другім квартале будзе асвоена 9 новых фасонаў верхніх трыкатажных вырабаў, 3 фасоны бялізны, 5 новых малюнкаў панчошных вырабаў і трыкатажных палотнаў.

Усе свае намаганні і ўвагу калектыў фабрыкі накіроўвае на тое, каб даць савецкаму спажыўцу больш прыгожых і моцных панчошна-трыкатажных вырабаў.

М. Б. ЛАЕЎСКАЯ,

начальнік панчошнага цэха.



У майстэрні мастацкай вышыўкі мінскай арцелі «20 год Кастрычніка». На здымку: вышывальшчыцы Зіна Янушкевіч і Вера Роса правяраюць вырабы перад адпраўкаю ў Ленінград.

Фото А. Гарэльчыка.

(Фотахроніка БелТА).



П. РУНЕЦ

Мал. Я. Ганкіна

Аднойчы дзед Алесь са сваімі ўнукамі — Жэнем і Колям — пайшоў у грыбы.

Лес пачынаўся адразу-ж за вёскай. Хлапчукі наперагонкі прабеглі грэблю і апынуліся ў сасновым бары. Тут было ціха, свежа, пахла смалой і брусніцамі. Павольна гойдаліся і аб нечым шапталіся высокія хвойкі і яліны. Хлапчукі спыніліся, пачалі прыслухоўвацца да ляснога гоману. Падышоў дзед.

— Куды мы пойдзем? — спытаў большы, Коля.

— Прама, а потым звернем направа, — адказаў дзед. — Там я ведаю адну грыбную мясцінку.

Праз некалькі хвілін яны ішлі па густым сасняку, заросшым верасам і мяккім рудаватым мохам. Хлопчыкі падбегалі да маленькіх густых ялінак, падымалі лапкі і заглядвалі пад іх. Але грыбоў пад імі не было. Затое колькі было радасці, калі ім удавалася знайсці сапраўдны белы грыб. Яны беглі да дзеда і крычалі, што знайшлі баравік. І заўсёды выходзіла, што ўбачылі яны яго абодва адразу.

Спачатку дзеці бегалі даволі жвава, а потым усё павольней і павольней. «Стамляюцца», — падумаў дзед, падышоў да двух ёлачак, нечага пакорпаўся і гукнуў унукаў:

— Паглядзіце, што я знайшоў, — сказаў ён, выцягваючы з-пад лапак невялікі белы клуначак.

— Пакажы, пакажы! — закрычалі дзеці, падбегваючы да дзеда.

— Наце, глядзіце самі..

Коля схопіў клуначак, хуценька развязаў і выцягнуў адтуль кавалак хлеба і ладную скварку сала.

— Зайчыкаў хлеб, — сур'ёзна прамовіў дзед, агледзеўшы знаходку. — Паклаў, разявака, і забыўся. Пашукайце, можа яшчэ што знойдзеце. Ён не павінен хадзіць адзін...

Жэня скокнуў да другой ёлачкі, нагнуўся і выцягнуў бутэльку малака.

— А гэта, мусіць, лісіца забылася. Ну і шанцуе нам сёння...

Падсілкаваўшыся, дзед і ўнукі зноў пусціліся ў пошукі. Але ранейшай рухавасці ў дзяцей ужо не было. Яны хадзілі павольна, на грыбы не звярталі амаль ніякай увагі. Дзед зразумеў, што ім надакучыў гэты занятак, і прапанаваў ісці дадому. Жэня глянуў на дзеда, скрывіўся і з сумам сказаў:

— Не пайду, у мяне ногі баляць, — і сеў на купіну.

— І я не магу ісці, — прамовіў Коля, прысіджваючыся ля браціка.

Дзед быў стары і слабы. Ён сказаў, што не данясе дадому не тое што дваіх, а нават і аднаго з

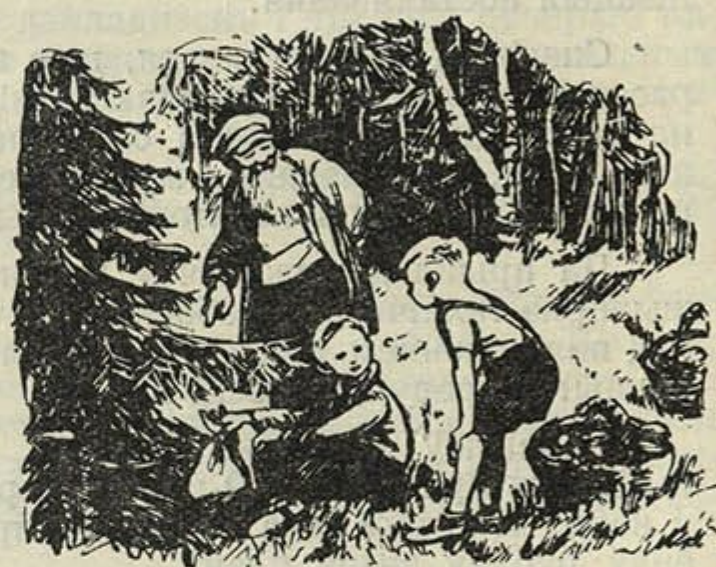
іх. Але яго словы не зрабілі на дзяцей ніякага ўражання. Дзед задумаўся: што яму рабіць?

— Добра, зараз мы знойдзем коней, — заўважыў ён.

Калі яны падышлі да бярозкі, дзед выняў з кішэні нож, зрэзаў дзве доўгія галінкі, абрэзаў сучкі, пакінуўшы толькі самыя верхавінкі і падаў іх хлопцам:

— Гэта табе, Жэня, бярозавы конь, а гэта, Коля, табе, — сказаў дзед і весела дадаў: — Цяпер вы коннікі, а коннікаў не носяць і не возяць.

Жэня, будучы вялікім фантазірам, адразу ўявіў, што пад ім не бярозавы дубец, а сапраўдны белагрывы скакун. Ён мацней на-



цягнуў павады, ударыў шпорами пад бакі каня, той матнуў галавой, заіржаў і, як вецер, панёсся па лясной дарозе. За ім паімчаўся на сваім вараным і Коля.

Пакуль дзед прышоў дахаты, унукі паспелі ўжо адпачыць.

— Я прыехаў першы, — пахваліўся Жэня.

— Вось бачыш... А ты казаў, што не дойдзеш, — засмяяўся дзед. — Вядома, пеша ты не абганяў-бы не толькі Колю, а нават мяне старога. А на кані зусім іншая справа. Так?





ДОГЛЯД ЗА ГРУДНЫМ ДЗІЦЕМ

Прафесар Г. Н. СПЕРАНСКИ

САМАЕ важнае пры доглядзе за нованароджанымі і дзецьмі груднога ўзросту — захоўваць найстражэйшую чыстату. Чаму гэта так важна?

У паветры, у вадзе, на зямлі, на акружаючых нас прадметах, а таксама і на нашай скуры знаходзіцца шмат розных мікробаў. Сярод іх могуць быць і такія, якія выклікаюць розныя захворванні. Чым чысцей наша скура і адзенне, чым менш пылу ў жыллі, тым менш вакол мікробаў. Таму, падтрымліваючы чыстату, мы засцерагаем дзіця ад захворванняў, якія выклікаюцца мікробамі.

Яшчэ да таго, як маці з дзіцем вернуцца з радзільнага дома, трэба добра прыбраць пакой, вынесці адтуль усё непатрэбнае: чым менш рэчаў, тым лягчэй падтрымліваць парадка і чыстату.

Неабходна штодзённа вільготным шматком абціраць пыл з мэблі і іншых прадметаў, два разы ў дзень праціраць вільготным шматком падлогу. Калі падмятаюць падлогу сухім венікам, пыл падываецца ў паветра і адтуль трапляе ў лёгкія дзіцяці, садзіцца на яго пасцель, адзенне і твар. Пасля ўборкі, а таксама перад сном пакой трэба праветрываць.

Каб можна было гэта рабіць і ў халодную пару года, у акне абавязкова павінна быць форточка.

Зімой і восенню на час праветрывання лепш вынесці дзіця з пакоя. Калі гэта зрабіць нельга, то перад праветрываннем апранаюць яго, як для прагулкі, або прыкрываюць цёплай коўдрай, пакінуўшы адкрытым твар. Летам пажадана трымаць акно адкрытым увесь дзень.

У пакоі, дзе знаходзіцца дзіця, не павінна быць кветак з моцным пахам, нельга ў ім курыць.

Дзіцячы ложка ставяць у самай светлай частцы пакоя, далей ад печы: ля печы дзіця будзе перагравецца, пацее і з-за гэтага горш есці і спаць. Каб не забрудніўся матрац, на яго кладуць цырату. Але цырата павінна пакрываць не ўвесь матрац, а толькі частку яго (ад кален дзіцяці да грудзей). Над ложкам не трэба рабіць палог, таму што ён будзе пера-

шкаджаць свабоднаму доступу паветра. Нельга ўкрываць дзіця верхнім адзеннем дарослых.

Даглядаючы за дзецьмі павінны сачыць за чыстай свайго адзення. Лепш за ўсё яго шыць з такой матэрыі, якую можна часта мыць. Валасы трэба павязваць хусткай або касынкай і асабліва старанна сачыць за чыстай сваіх рук, мыць іх кожны раз перад тым, як карміць або спавіваць. Ногці ў даглядаючых за дзіцем павінны быць каротка абстрыжаны і заўсёды чыстыя.

Далікатная скура дзіцяці патрабуе асабліва стараннага догляду. Калі не ўтрымліваць скуру ў чыстаце, з'яўляецца прэласць, дзіця церпіць ад свербу і болю, робіцца неспакойным.

Штодзённа раніцай і ўвечары са спецыяльнага кубка мыюць твар і шыю дзіцяці цёплай вадой (крыху цяплей пакаёвай), на першы час кіпячай, асобна мыюць з мылам ручкі. Каб пад нагцямі дзіцяці не набраліся розныя мікробы і яйкі глістоў, трэба своєчасова стрыгчы іх. Валасы працэсваюць частым грабеньчыкам. Гэтым грабеньчыкам ніхто іншы не павінен карыстацца.

Вушныя ракавіны праціраюць ватай або марляй, змочанай у вадзе, а слухавы праход — ватным кноцікам, змочаным у пракіпячонам вазелінавым або раслінным масле. Ніколі не трэба прачышчаць вуха чым-небудзь цвёрдым, таму што пры гэтым можна параніць яго.

Штодзённа вечарам або, калі гэта будзе зручней, днём дзіця купаюць. Купаць пачынаюць пасля адпаўнення пупавіны і зажыўлення пупавіннай ранкі. Раней гэтага тэрміну можна купаць толькі з дазволу ўрача і абавязкова ў кіпячай вадзе.

Купаюць дзіця ў цынкавай або з ацынкаванага жалеза ванначы або ў карыце, якія не трэба ўжываць для іншых мэт, напрыклад, для мыцця бялізны. У час купання ў пакоі павінна быць дастаткова цёпла, але не вельмі гарача (20—22° вышэй нуля).

Перад купаннем маці мые рукі з мылам і шчоткай, абмывае ванначку гарачай вадой і пасля гэтага напаўняе яе цёплай вадой у 36—37° (пакуль раздзяваюць дзіця і рыхтуюць бялізну, вада астыне на адзін градус). Каб не памыліцца, трэба вымяраць тэмпературу вады спецыяльным градуснікам, а не рукой.

Загадзя падрыхтоўваюць усё, што трэба для купання: мыла, мяккую рукавічку для намыльвання, градуснік, вазелінавае або расліннае масла або тальк, збан з вадой для аблівання. На дно ванначкі кладуць чыстую пялёнку, складзеную ў некалькі раз.

Мыць з мылам даволі адзін раз у два — тры дні. Кавалак аптэчнай ваты або мяккую махнату рукавічку намыльваюць і асцярожна прамываюць ёю падмышкамі, у пахах, шыйку і за вушамі; намыленымі рукамі праціраюць галоўку. Затым апускаюць дзіця ў ванначку так, каб большая частка яго цела была пакрыта вадой, і абмываюць усё цела і галоўку. Тварык мыюць асобна кіпячай вадой з чыстага кубка.

Дастаўшы дзіця з ванначкі, паварачваюць яго тварам уніз і абліваюць са збана чыстай вадой, тэмпература якой павінна быць на градус ніжэй, чым у ванначцы (35°). Потым загортаюць яго з галавой у прасціну і кладуць на стол або на ложка, папярэдне накрывшы іх чыстай прасціной. Асцярожна абсушваюць скуру, не расціраючы, а толькі прыкладаючы прасцінку і паціраючы рукой паверх яе. Валасы трэба выцерці насуха. Пасля гэтага ў паху, падмышкамі, за вушнымі ракавінамі і ва ўсіх складках скуры змазваюць вазелінавым маслам або пракіпячонам раслінным маслам, або прыпудрываюць талькам. Масла і тальк папярэджваюць раздражненне скуры.

Масла павінна быць празрыстым. Каб яго не забруднілася, яго трымаюць у закрытай бутэлечцы. Раз на тыдзень бутэлечку з маслам ставяць у каструлю з вадой і гатуць вадку 10—15 хвілін. Узровень вады ў каструлі павінен быць вышэй узроўню масла ў бутэлечцы.

Перш чым ужываць куплены тальк, яго прагравяюць на чыстай патэльні і захоўваюць у слоіку, завязаным марляй і прыкрытым сподкам. З такога слоіка зручна праз марлю прыпудрываць дзіця. Робіцца ўсё гэта для таго, каб масла і тальк не забрудніліся, каб у іх не трапілі мікробы, якія выклікаюць захворванні скуры.

Нельга замест тальку карыстацца бульбянай мукой: робячыся вільготнай, мука пачынае брадзіць, і пры гэтым утвараюцца матэрыі, якія раздражняюць скуру.

Кожны раз пасля таго, як дзіця папэцкаецца, трэба яго падмыць. Падмываць трэба чыстай цёплай вадой (лепш гатаванай) пад струменем умывальніка або кавалкам змочанай у вадзе ваты. Пасля падмывання і абсушвання змазваюць скуру маслам або прыпудрываюць талькам.

Часам перад кармленнем або пасля яго дзіцяці абціраюць рот. Гэтага рабіць не трэба, таму што можна параніць слізистую абалонку рота і мікробы, якія заўсёды ёсць у роце, мо-

гуць пранікнуць унутр скуры і выклікаць запаленне. Па гэтай жа прычыне нельга цалаваць дзяцей у губы.

Вочы трэба прамываць ваткай, змочанай у чыстай гатаванай вадзе або ў раствору борнай кіслаты (чайная ложка на шклянку вады). Для кожнага вока трэба браць асобную ватку. Прамываюць вочы звычайна раніцай; але трэба прамываць і днём, пасля сну, калі ў кутках вачэй збіраюцца белаватыя камячкі. Прамываць трэба ў кірунку ад знешняга кутка вока да носа.

Нос прачышчаюць і асцярожна знімаюць скуркі, што набраліся там, ватнымі кноцікамі, змочанымі ў вазелінавым або раслінным масле.

Калі можна першы раз вынесці дзіця на паветра?

Гэта залежыць ад таго, у які час года яно нарадзілася. Дапусцім, яно нарадзілася летам або вясной, калі днём тэмпература паветра на вуліцы не ніжэй 10° цяпла. У такім выпадку можна вынесці яго на прагулку ўжо на другі дзень пасля звароту маці з радзільнага дома на 10—15 хвілін, а потым працягласць прагулкі паступова павялічваць. Калі-ж яно нарадзілася зімой, пачынаюць выносіць яго на паветра тыдні праз тры пасля нараджэння. Але першы раз можна вынесці

дзіця толькі тады, калі тэмпература паветра не ніжэй 10 градусаў марозу і няма ветру. Паступова прывучаюць яго да знаходжання на свежым паветры і пры больш нізкай тэмпературы. Пры тэмпературы паветра ніжэй 15 — 20 градусаў марозу прагулкі на адкрытым паветры для дзяцей да года часова спыняюць.

Гуляць з маленькімі дзецьмі трэба як мага больш і летам і зімой.

Зімой дзіця загортваюць у коўдру: адным вуглом яна звешваецца над галоўкай, каб ахаваць яе ад непасрэднага дзеяння марознага паветра. На галоўку надзяюць вязаную шапачку, а твар пакідаюць адкрытым.

Пажадана, каб дзіця спала на паветры. З маленькімі дзецьмі звычайна так і бывае: яны зараз-жа засынаюць, як толькі іх выносяць зімой на паветра. Для першых год жыцця вельмі зручны «спальны мяшок», падбіты сцёганай ватай і пакрыты байкай або іншай цёплай тканінай. У такім мяшку дзіця можа спаць на адкрытым паветры.

Летам маленькія дзеці павінны праводзіць на адкрытым паветры ўвесь дзень, зімой з імі трэба гуляць па крайняй меры два разы ў дзень па 1½—2 гадзіны.

Цэнтральны інстытут санітарнай асветы
Міністэрства аховы здароўя СССР.

ГІГІЕНА скуры, або правільны догляд, неабходны для нармальнай яе дзейнасці і захавання ад захворванняў.

Скура, як знешні пакроў чалавечага цела, цесна звязана з жыццедзейнасцю ўсяго арганізма і складае з ім адзінае цэлае. Рознастайныя функцыі, якія выконвае скура, маюць велізарнае значэнне для нармальнай работы ўсіх органаў. Скура падлягае розным уздзеянням навакольнага асяроддзя. У залежнасці ад ваганняў знешняй тэмпературы, яна то захоўвае, то аддае цяпло, падтрымліваючы ў любых умовах нармальную тэмпературу цела. У пэўных межах праз скуру ажыццяўляецца, з аднаго боку, няспыннае выдзяленне вуглекіслаты і прадуктаў жыццедзейнасці арганізма, з другога — паглынне са знешняга асяроддзя кісларода, неабходнага для нармальнага існавання арганізма.

У скуры выпрацоўваецца пот і сала. Пот — гэта вадкасць са слядамі мачавіны і тлушчу. Потавадзяленне ўзмацняецца пры напружанай мышачнай рабоце, награванні цела, пры нервовых узрушэннях, пры ўжыванні гарачых і спіртных напіткаў. Скуранае сала, што выдзяляецца сальнымі залозамі, надае скурнаму пакрову мяккасць і захоўвае яго ад трэшчын.

Скура, багатая канчаткамі нерваў, служыць органам дотыку, хутка рэагуе на цяпло, холад і іншыя ўздзеянні навакольнага асяроддзя. Скура палегчае работу почак, дапаўняе работу лёгкіх і з'яўляецца добрарай аховай унутраных тканак і органаў ад усялякіх шкодных знешніх уздзеянняў: уплыву хімічных матэрыяў, фізічных пашкоджанняў, пранікнення мікробаў. Выконваючы такія складаныя функцыі, скура з'яўляецца складаным органам.

Імкненне захаваць свежую,

здоровую скуру, далікатную і яркую афарбоўку твару, пазбегнуць маршчын зусім натуральна. Гэтага можна дасягнуць не прымяненнем розных касметычных сродкаў, якія прыкрываюць дэфекты і ствараюць штучную прыгожасць, а шляхам гігіенічнага догляду за скурай твару, правядзеннем раду гігіенічных і касметычных мерапрыемстваў з улікам індыўідуальных асаблівасцей скуры, ліквідацыяй дэфектаў скуры, якія траўміруюць псіхіку чалавека і дрэнна адбіваюцца на агульным стане яго здароўя. Пры старасці скура завядае, траціць здольнасць утрымліваць вадку, робіцца сухой і маршчыністай, чаму садзейнічае ўгасанне функцыі сальных залоз, склератычныя змены сасудаў, у тым ліку і сасудаў скуры. Страта эластычнасці ў выніку слабай функцыі сальных залоз, рассасванне пад-

скурнага тлушчу, змяншэнне пругкасці скуры і мышцаў твару вядуць да развіцця маршчын. Пазбегнуць старасці немагчыма, але аддаліць яе надыход безумоўна можна.

Сухасць скуры можа быць пярвочнай або паўторнай з'явай. У першым выпадку скура ад прыроды недастаткова аддзяляе тлушч, у другім — хвароба можа быць выклікана няэтакічнай гігіенай твару. Скура, і без таго бедная тлушчам, яшчэ больш абястлушчваецца энергічнымі абмываннямі або прымяненнем вострых спіртавых вадкасцей для абцірання. Скура высыхае, трэскаецца ў выглядзе дробных лускавінак. Пры занадта сухой скуры пры наяўнасці лушчэння не трэба карыстацца вадой і мылам. У гэтых выпадках раіцца ачышчаць скуру твару злёгку падагрэтым раслінным маслам, якім змочва-

ПРАФІЛАКТЫКА ЗАВЯДАННЯ СКУРЫ



юць вату і некалькі раз праціраюць твар; лішак масла збіраюць сухой ваткай, а затым прысыпаюць пудрай для сухой скуры. З палепшаннем стану скуры мышцё можна дазволіць растварам малака (1 частку) у вадзе (2 часткі) або за 25—30 хвілін да мыцця накласці на твар сумесь з аднаго жаўтка, чайнай лыжкі сланечнікавага рафінаванага масла і чайнай лыжкі вады. Перад змазваннем твар трэба працерці сланечнікавым маслам, сумесь трымаць на твары 20—25 хвілін, затым змыць злёгку цёплаватай вадой і змазаць змякчаючым крэмам «Ланалінавым», «ТЭЖЭ» або «Вікторыя». Можна чаргаваць змазванне жаўткава-маслянай сумессю са змазваннем смятанай у тым-жа парадку.

Для вельмі сухой скуры замест умывання можна карыстацца праціраннем такога саставу: 2 яечныя жаўткі расцерці з ¾ шклянкі слівак, дадаць ¼ шклянкі гарэлка і сок аднаго лімона. Усё гэта змяшаць, змачыць сумессю ватку і праціраць твар замест умывання. Можна карыстацца і вадкім крэмам «Бархатны». Калі сухасць скуры пачне змяншацца, можна пачаць умыванне вадой пакаёвай тэмпературы. лепш карыстацца гатаванай вадой або дадаваць да сырой вады буру ці піццывую соду з разліку: 1 чайная ложка на 2 літры вады. Умывацца з мылам 1—2 разы на тыдзень. Рэкамендуецца ўжываць мыла «Дзіцячае» або «Чырвоны мак». Пасля ўмывання твар і рукі трэба добра асушыць ручніком, бо інакш вада, што засталася на скуры, выпараючыся, празмерна яе ахалодзіць, чым выкліча сухасць і лушчэнне. Не трэба расціраць твар ручніком, найлепш прыкладваць яго да скуры.

Для палепшання эластычнасці скуры рэкамендуецца масажываць твар. Масаж твару выпрабаваны вякамі. Навукова

абгрунтаваную схему масажу ўпершыню (1890 г.) прапанаваў рускі ўрач, прафесар Маскоўскага ўніверсітэта А. І. Паспелаў. Гэтая схема з некаторымі зменамі практыкуецца і зараз ва ўсім свеце. У дарэволюцыйнай Расіі масаж быў даступны нямногім, бо знаходзіўся ў руках прыватных урачоў. Шырокае развіццё на навуковых асновах ён набыў толькі пры савецкай уладзе.

Масаж паказаны пры сухой і вялай скуры. Супроцьпаказаннямі з'яўляецца вострае запаленне і гнойныя захворванні скуры. Пры масажыраванні

твару вялая і адвіслая скура праз некалькі тыдняў лячэння набывае эластычнасць, пругкасць, дробныя маршчынкі згладжваюцца. Масаж выклікае пругкасць скуры і мышцаў, паляпшае жыўленне скуры, умацоўвае яе глыбокія слаі. Паверхневыя пакрыў скуры робіцца свежым і сакавітым, бо пры гэтым знімаецца аджыўшы эпідэर्मіс, што садзейнічае ўзмацненню працэсаў выдзялення з сальных і потавых залоз. Масаж павышае тонус і эластычнасць мышцаў, паляпшае іх скарачальную здольнасць.

Кожны сеанс масажу зараджа выклікае прыток крыві і лімфы да тканак, сакавітасць і набухласць скуры. Масаж выклікае раздражненне нервовых канчаткаў, якія знаходзяцца ў скуры, праз іх уплывае на цэнтральную нервовую сістэму, а значыць і на ўвесь арганізм.

Масаж твару праводзіцца падрыхтаваным медыцынскім персаналам. Пацыент павінен пры гэтым ляжаць, каб усе мышцы твару і цела былі ў спакоі. Пры накладванні крэму на твар пацыент сам можа злёгка пакалачваць скуру кончыкамі пальцаў, кругавымі рухамі

на працягу трох хвілін штодзённа. Пры гэтым трэба сачыць, каб рухі былі лёгкія і скура не ссоўвалася.

Пры сухасці і друзласці скуры вялікае значэнне мае дыета. Рэкамендуецца ежа, багатая тлушчамі, вугляводамі і вітамінамі, асабліва вітамінам «А» (рыбны тлушч, малако, яйкі, сок з морквы). Рацыянальную дыету можа прызначаць толькі ўрач.

Правільны догляд і гігіена твару — лепшы сродак папярэджання скуры ад завядання.

Урач В. ЦІМАФЕЕВА

КРАСВОРД

Склала зоатэхнік Мар'я САЛЯНІК.

Па гарызанталі: 3. Вялікая яшчарка. 6. Перапынак. 7. Тэрытарыяльная адзінка ў Мангольскай Народнай Рэспубліцы. 9. Самая вялікая залоза ў арганізме. 10. Працэс малацёбы. 12. Міміка. 13. Пустыня ў Чылі. 16. Дзіцячы беларускі пісьменнік. 19. Лішак. 20. Навука аб жывёльным свеце. 21. Месца для артылерыйскай стральбы. 22. Шырокі прастор. 25. Дзірка. 28. Прозвішча краснадонкі з твору Фадзеева «Маладая гвардыя». 29. Збор лікавых даных. 32. Каталіцкі свяшчэннік ва Францыі. 33. Кіраўнік аркестра. 35. Супраціўленне. 37. Змазка. 38. Плод. 39. Дробны шрыфт.

Па вертыкалі: 1. Артылерыйскі аптычны прыбор. 2. Незамкнутая крывая. 4. Горад ва Францыі. 5. Мусульманскі свяшчэннік. 6. Прадмет для заверкі дакументаў. 8. Горад на рацэ Ока. 9. Перакладчыны друк. 11. Кляймо. 13. Вершаваны размер. 14. Твор Карла Маркса. 15. Ацэнка. 17. Палата парламента ў ЗША. 18. Пладовае дрэва. 23. Птушка. 24. Кармавая трава. 26. Хвароба вачэй. 27. Сталіца Тыбета. 30. Скульптурны арнамент. 31. Забарона зносін. 34. Хлебная расліна. 36. Каштоўны камень.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 3 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі: 1. Раскол. 4. Кардон. 7. Чабор. 8. Крапіва. 10. Укроп. 12. Авёс. 14. Стаж. 16. Кажух. 17. Этыка. 19. Бусел. 20. Абшар. 21. Кірка. 22. Цэнт. 24. Атлёт. 25. Доза. 26. Рэйс. 28. Пюрэ. 29. Імжа. 31. Паўза. 33. Каза. 35. Фэстываль. 36. Кулінарыя. 38. Фаза. 39. Шчака. 40. Трос. 42. Рэле. 43. Айва. 44. Гарт. 45. Штамп. 47. Раёк. 48. Качка. 50. Аазіс. 53. Норма. 55. Ротар. 56. Прага. 58. Рэйд. 60. Мясца. 61. Комік. 62. Абноўка. 63. Капыл. 64. Рысора. 65. Стайер.

Па вертыкалі: 1. Рубеж. 2. Страха. 3. Люкс. 4. Клас. 5. Дружба. 6. Нарыс. 7. Чукоцкі. 9. Прыслоўе. 11. «Палтава». 13. Ерш. 15. Тур. 17. Эра. 18. Акт. 23. Транспарт. 25. Дэкаратар. 27. Славяне. 28. Павідла. 30. Муфта. 31. Палаш. 32. Акула. 34. Звяно. 37. Хараство. 38. Фуганак. 41. Саксаул. 45. Шар.

46. Пар. 48. Каркас. 49. Чай. 51. Зоя. 52. Спакой. 54. Рымар. 57. Адпор. 59. Дача. 60. Марс.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 5 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі: 2. Рынак. 6. Матэрыялізм. 8. Такт. 9. Яслі. 11. «Садко». 14. Русак. 16. Бялевіч. 18. Пастыла. 19. Уланава. 21. КРУ. 23. Флора. 24. Поці. 25. Лазо. 26. Прага. 28. Рза. 31. Цікоцкі. 32. Наватар. 33. Находка. 36. Цынга. 38. Тракт. 39. Руан. 40. Янка. 42. Кінофікацыя. 43. Атака.

Па вертыкалі: 1. Антык. 2. Ржэцкая. 3. Кольскі. 4. Барто. 5. Ізмір. 7. Канструкцыя. 10. Самакрытыка. 12. Крым. 13. Метр. 15. Урал. 16. Балоцін. 17. Чудзіна. 18. Палац. 20. Азгур. 21. Кір. 22. Ула. 27. Сцяг. 29. Зрок. 30. Свір. 34. Абарона. 35. Кантата. 37. Армія. 38. Тарыф. 41. Кітай.

ВУЧЫЦЕСЯ ВЫШЫВАЦЬ НА МАШЫНЕ

МАШЫННАЯ АЖУРНАЯ ВЫШЫЎКА

УРОК ПЕРШЫ

Падрыхтоўка швейнай машыны

Вышываць можна на любой нажной швейнай машыне, выключаючы машыны вельмі старых сістэм. Найбольш зручнымі з'яўляюцца нажныя машыны з цэнтральнай шпулькай.

Перад тым як вышываць, неабходна, як і пры шыцці, прачысціць і змазаць машынным маслам усе часткі верхняга і ніжняга механізму, якія маюць адтуліны для змазкі, прывадное кола і часткі падножкі, якія труцца; зняць з машыны націскальную лапку, адвінціўшы мацуючы яе вінт і зубцы, якія падаюць матэрыял у час шыцця. Зняўшы пласцінку, адвінчуваць два вінты, што прымацоўваюць зубцы на адпаведным рычажку, вымаюць іх, а пласцінку ставяць на ранейшае месца. Можна не знімаць зубцоў, а апускаць іх уніз так, каб яны не выходзілі на паверхню і не закраналі матэрыял.

Пры рабоце машына павінна стаяць устойліва і так, каб святло падала на пяльцы і рысунак і каб на вышыўку не клаўся цень. Вышыня рабочага крэсла павінна адпавядаць вышыні машыны. Вышывальшчыца павінна зручна сядзець за машынай, размясціўшы свабодна рукі на станку і ногі на прывадной педалі (грудзі не павінны ўпірацца ў станок машыны, локці трэба адсунуць ад фігурі сацыметраў на 10).

Рэгуліроўка нацяжэння нітак

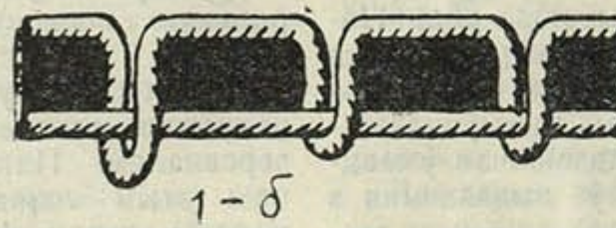
Пры вышыванні на машыне асноўнае значэнне мае нацяжэнне нітак; не для ўсіх вышывак нацяжэнне павінна быць аднолькавае. Нацяжэнне верхняй ніткі залежыць ад ціску пружыны ў заціскных талерачак; каб ніткі былі нацягнуты тужэй, неабходна павярнуць гайку злева направа (па гадзіннікавай стрэлцы); пры адваротным вярчэнні гайкі пружына аслабляе і верхняя нітка атрымлівае меншае нацяжэнне.

Нацяжэнне ніжняй ніткі змяняецца паваротам вінта (па гадзіннікавай стрэлцы) у шпульным каўпачку маленькай адвёрткай. Пры адваротным вярчэнні нацяжэнне нітак аслабляе. Пры аднолькавым нацяжэнні верхняй і ніжняй нітак перапляценне іх павінна адбывацца дакладна пасярэдзіне тканіны (рыс. 1-а).

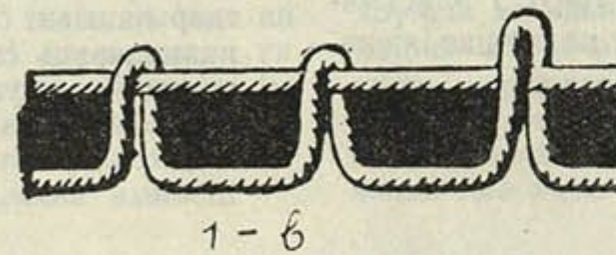


1-а

Калі перапляценне нітак відаць зверху (рыс. 1-б), то, прастрочваючы кавалачак матэрыі, паступова аслабляюць верхнюю нітку, пакуль строчка не будзе правільнай. Калі-ж перапляценне нітак відаць з ніжняга боку (рыс. 1-в), то, прастрочваючы па матэрыі, адпаведна ўзмацняюць нацяжэнне ніткі.



1-б



1-в

Рыс. 1. Рэгуліроўка нацяжэння нітак

Пераводзненне рысунка на тканіну

Пераводзячы рысунак на тканіну, нельга дапускаць скажэння яго. Пераводзячы рысунак з дапамогай капіравальнай паперы, але самы зручны спосаб — прыпарошванне. Гэты спосаб можна прымяніць на любой тканіне, і ён дае дакладны контур.

Спачатку рысунак пераводзяць на кальку (тушам або алоўкам). Пад кальку з рысункам падкладваюць яшчэ 2—3 аркушы чыстай калькі, каб атрымаць некалькі экзэмпляраў рысунка, і, падклаўшы на мяккую тканіну, праколююць па контуры рысунка дзірачкі тонкай іголкай. Калі рысунак прызначаны для шэрсі або сукна, то наколка робіцца тоўстай іголкай. Наколаны рысунак прамываюць газай і сушаць 30—40 хвілін. Падрыхтаваны для прыпарошкі рысунак накладваюць на тканіну, прызначаную для вышыўкі, з правага боку і прымацоўваюць кнопкамі да стала. Затым рыхтуюць раствор: для белай тканіны — поўшклянкі газы, 2 чайныя лыжкі сінякі і 2 г зубнога парашку; для цёмнай тканіны — поўшклянкі газы і 2 чайныя лыжкі зубнога парашку. З палоскі груба-шэрснай тканіны (шырынёй 5 см і даўжынёй 25 см) згортваюць тампон і перавязваюць яго ніткай. Тампон змочваюць у прыгатаваным раствору і праціраюць ім увесь рысунак па праколу. Пасля заканчэння прыпарошвання кальку здымаюць і прамываюць кавалачкам матэрыі, змочанай у газе.

Пяльцы і ўпяльванне ў іх матэрыі

Прыступаючы да работы, трэба ўпільць матэрыю ў круглыя пяльцы (размерам 18—20 см у дыяметры) строга па

прамой нітцы, каб не сказіць рысунка. Упяльванне робіцца наступным чынам: на стол кладуць знадворны круг, на яго — вышываемую матэрыю з нанесеным рысункам (правым бокам уверх), затым накладваюць унутраны круг і разам з матэрыяй ўціскаюць, пакуль ён не зраўняецца са знадворным. Для захавання тонкай матэрыі неабходна пракладваць па кругу перад ўпяльваннем палоску з баваўнянай тканіны. Пры рабоце трэба мець маленькія нажныцы з доўгімі вострымі канцамі, лепш за ўсё сагнутыя, плоскія.

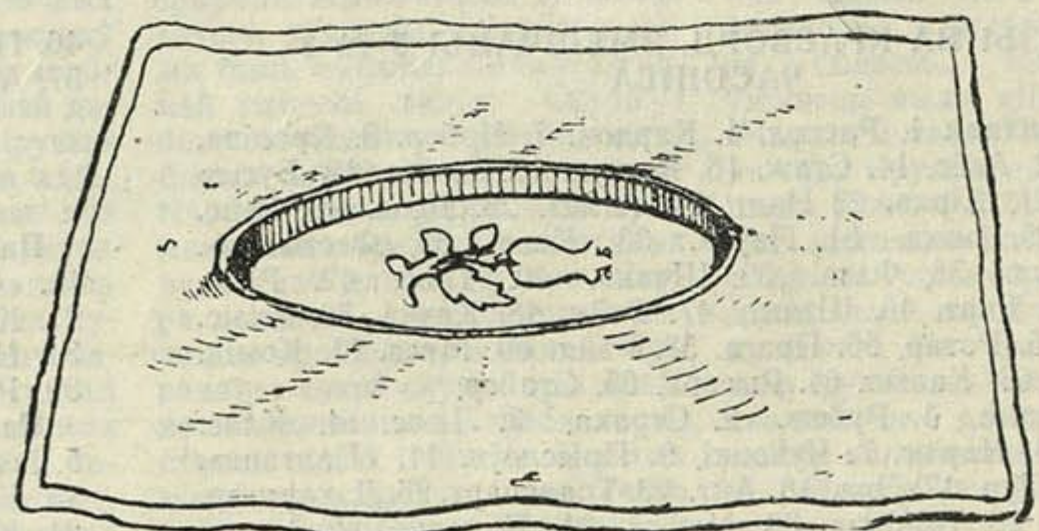
Трэнероўка ў прыёмах вышывання

Для таго, каб асвоіць машынную вышыўку, трэба вывучыць асноўныя рухі машыны, набыць наступныя навыкі: абодвума рукамі падводзіць пяльцы пад іголку і рабіць рух ад сябе, да сябе, а таксама ўправа і ўлева, адначасова рабіць рух нагамі.

Трэнероўку лепш за ўсё пачынаць без нітак і на кавалачку палатна з праспейшым рысункам. Абудвума рукамі падводзяць пяльцы з туга нацягнутай матэрыяй пад іголку, павольным націсканнем нагі робяць удары іголкай, стараючыся, каб яны былі роўнамернымі і каб іголка трапляла ў лінію рысунка. Засвоіўшы гэты навык, трэба перайсці да практыкавання з ніткамі. Ніткі катушачныя №№ 60, 80 (верхняя і ніжняя павінны быць аднолькавай таўшчыні) запраўляюцца так-жа, як і пры шыцці вырабаў. Нацяжэнне нітак роўнамернае. Затым падводзяць пяльцы пад іголку, апускаюць рычажок і першым ударам іголки ў тканіну выцягваюць ніжнюю нітку, падтрымліваючы яе пальцам левай рукі, і наступнымі двума ударамі ў тое-ж месца тканіны замацоўваюць. Наступныя удары робяць дакладна па контуры рысунка.

Практыкаванне спачатку выконваецца павольна, паступова хуткасць павялічваецца. Засвоіўшы добра гэтыя навыкі, пераходзяць да вывучэння прыёмаў выканання тых швоў, якія найбольш часта сустракаюцца ў ажурнай вышыўцы, упрыгожваючы і ўзбагачаючы яе. На машыне можна выконваць звычайную і прарэзную гладзь, строчку, мярэжкі, аплікацыі і іншыя швы. Вельмі распаўсюджанымі і лёгкімі па выкананню з'яўляюцца мярэжка і строчка. Таму з вывучэння іх і пачынаюцца заняткі.

(Працяг будзе).



Рыс. 2. Упяльванне матэрыі ў пяльцы.

КАРЫСНЫЯ ПАРАДЫ

ВАРЭННЕ З МАЛІНЫ

Маліну перабраць, выняць сарцавіну, пакласці ягады на блюда, засыпаць палавінай колькасці цукру, узятага для варкі, і паставіць на 5—6 гадзін у халоднае месца.

З соку, які ўтвараецца на блюде, і цукру зварыць сіроп і крыху астудзіць.

У гатовы сіроп пакласці маліну, таз асцярожна страсянуць і зноў паставіць варыць да патрэбнай гушчынні сіропу.

На 1 кг маліны — 1 кг цукру.

ВАРЭННЕ З ВІШНІ

Спелыя непашкоджаныя ягады ачысціць ад галінак, прамыць, выняць костачкі, зварыць іх у невялікай колькасці вады. 1½ шклянкі адвару працадзіць у эмаліраваную каструлю або ў медны таз, усыпаць у яго цукар, размяшаць, кіпяціць да таго часу, пакуль цукар зусім не растворыцца.

У зняты з агню гарачы сіроп, які ўтварыўся пры варцы, пакласці ягады, закіпяціць і варыць на слабым агні, час ад часу ўстрэсваючы таз і знімаючы пену.

Астыўшае варэнне перакласці ў шклянную пасуду, закрыць крышкай або шчыльнай папе-

рай, перавязаць яе шнурком і захоўваць у сухім халодным месцы.

На 2 кг вішань — 2 кг цукру.

ВАРЭННЕ СА СЛІВ

Жоўтыя недаспелыя слівы ачысціць ад сцяблінак, памыць, накалоць шпількай і пакласці ў эмаліраваную каструлю.

У другую пасуду ўсыпаць цукар, уліць 4 шклянкі вады, размяшаць, кіпяціць да таго часу, пакуль цукар цалкам не растворыцца.

Гарачы сіроп пераліць у каструлю са слівамі. Праз 4—5 гадзін гэты-ж сіроп зліць, пракіпяціць і зноў заліць ім слівы. На другі дзень каструлю з слівамі ў сіропе паставіць на слабы агонь і варыць да гатоўнасці. Варэнне захоўваць гэтак-жа, як і вішнёвае.

На 2 кг слів — 4 кг цукру.

ВАРЭННЕ З ЛЯСНЫХ СУНЦ

У эмаліраваную каструлю або медны таз пакласці цукар, уліць 1 шклянку вады, зварыць сіроп, злёгка астудзіць і, асцярожна ўстрэсваючы таз, апусціць у яго спелыя непашкоджаныя ягады, ачышчаныя ад галінак. Таз паставіць на слабы

агонь і варыць да гатоўнасці. Варэнне захоўваць гэтак-жа, як вішнёвае.

На 2 кг суніц — 2 кг цукру.

Заўвага. Гатоўнасць варэння вызначаецца па наступнай прыкмеце. Калі кропля сіропу, налітая на сподак, не

распываецца, а захоўвае сваю форму, варэнне можна лічыць гатовым. Акрамя таго, у гатовым варэнні ягады або фрукты не ўсплываюць наверх, а роўнамерна размеркаваны ў сіропе і, у большасці выпадкаў, робяцца празрыстымі.

ЯК МЫЦЬ ВЫРАБЫ СА ШТУЧНАГА ШОЎКУ І З МЯШАНЫХ ТКАНІН (штучны шоўк з баваўняна-папяровай пражай)

Вырабы са штапельнага палатна, віскознага і іншых відаў штучнага шоўку, а таксама са штучнага шоўку з баваўняна-папяровай пражай рэкамендуецца мыць у цёплым мыльным растворе з пышнай пенай пры тэмпературы не больш 40° па Цэльсію, некалькі раз адціскаючы злёгка рукамі.

Затым выраб старанна прамываць у цёплай вадзе і праласкваць у халоднай.

Для прыгатавання мыльнага раствору і прамыўкі пасля мыцця трэба браць змякчоную вадку (змякчыць нашатырным спірам: 1 сталовую лыжку на 5 літраў раствору).

Пасля таго як з вымытага вырабу сцякла вада, ён закатаваць у чыстую прасціну або ручнік для выдалення лішняй вільгаці і падсушваецца на паветры.

Злёгка вільготны выраб прасоўваецца сярэдне нагрэтым прасам па адваротным баку.

Каб зменшыць усадку, выраб у час прасавання неабходна злёгка нацягваць.

З прычыны таго, што штапельнае валакно, віскознае і іншыя віды штучнага шоўку ў мокрым выглядзе менш трывалыя і лёгка ірвуцца, выраб нельга кіпяціць у часе мыцця, перці шчоткай, націраць паасобныя ўчасткі мылам, выкручваць для выдалення вільгаці і прасваць моцна нагрэтым прасам.

Пасля таго як выраб вымыты, высушаны і выпрасаваны, ён набывае ранейшы выгляд, і трываласць тканіны аднаўляецца.

„РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА“ ДАПАМАГЛА

У рэдакцыю паступіла пісьмо з калгаса «За ўладу Саветаў» Долінскага сельсавета Гродзенскага раёна. Аўтар сігналаваў аб тым, што калгас няправільна разлічыўся з буракаводамі. Працадні налічваліся не па ўраджайнасці, а па засеянай плошчы. Звяно Т. Хомбак, напрыклад, якое зняло з 6 гектараў свайго ўчастка столькі-ж буракоў, колькі было сабрана з астатніх 25 гектараў па калгасу, атрымала аднолькавую з усімі буракаводамі аплату.

На пісьмо рэдакцыі сакратар Гродзенскага райкома партыі тав. Паранкоў паведаміў, што пытанне аб аплаце працы буракаводам калгаса «За ўладу Саветаў» разглядалася на бюро райкома партыі. Праўленню калгаса зроблена ўказанне налічыць дадаткова ў 1954 годзе працадні за ўраджайнасць, атрыманую ў 1953 годзе.

Чытачка Ганна Афанасьеўна Міцалёва пісала ў рэдакцыю, што ў верасні

1952 года ёй незаконна была зніжана пенсія за загінуўшага мужа. Рашэннем Касцюковіцкага нарсуда Міцалёвай была адноўлена пенсія ў ранейшым размеры з дня зніжэння, але Касцюковіцкі аддзел соцзабеспячэння не выканаў рашэння нарсуда і ўказання Магілёўскага абласнога аддзела сацыяльнага забеспячэння.

Нядаўна Галіне Афанасьеўне Міцалёвай былі выплачаны недаатрыманыя грошы за ўвесь час. г. зн. за адзін год і сем месяцаў.

* * *

Успіння Іванаўна Вінакурава — жыхарка пасёлка Гарадок Касцюковіцкага раёна — прасіла рэдакцыю дапамагчы ў атрыманні дзяржаўнай дапамогі на дзяцей, як маці-адзіночцы.

З Міністэрства фінансаў БССР, куды звярнулася рэдакцыя, паведамілі, што Вінакурава мае права на дзяржаўную дапамогу, устаноўленую для адзіночых маці на двух дзяцей.

Успіння Іванаўна піша ў рэдакцыю, што дапамога ўжо аформлена і будзе выплачвацца штомесяц.

* * *

Праўленне Мінскага горпрамсовета абмеркавала наш артыкул «Аб майстэрнях дзіцячага адзення».

Праўленню арцелі «Чырвоны Кастрычнік» прапанавана ў чэрвені адкрыць дзіцячае атэль мод у доме Гідраметслужбы па Комсамольскай вуліцы.

Дзіцячае атэль мод арцелі «Новы шлях» пераводзіцца з Інтэрнацыянальнай вуліцы ў больш прасторнае памяшканне па Чэрвеньскаму тракту.

У швейнай майстэрні арцелі «Пролетарый» па Дрэвапрацоўчай вуліцы наладжваецца раскрой дзіцячага адзення.

У атэль мод арцелі «Новы шлях» па Ленінскай вуліцы ў канцы 1954 г. будзе адкрыта таксама і дзіцячае атэль мод.

Горпрамсовет хадайнічае перад Белпрамсоветам аб арганізацыі трохмесячных курсаў для падрыхтоўкі закройшчыкаў верхняга дзіцячага адзення.

На першай старонцы вокладкі: У выхадны дзень на рацэ Сож (Гомель). Каляровае фото В. Лупейкі.
На чацвёртай старонцы вокладкі: «Лета». Каляровае фото І. Аксельрода.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04848.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 2/VI 54 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Цана 1 руб. 50 кап.

Друкарня імя Сталіна, Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 60.000 экз. Зак. № 383.

